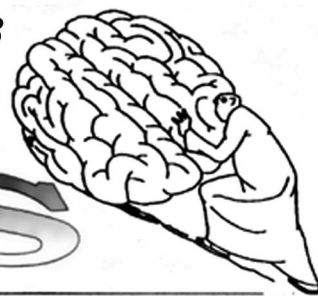

SISYFOS

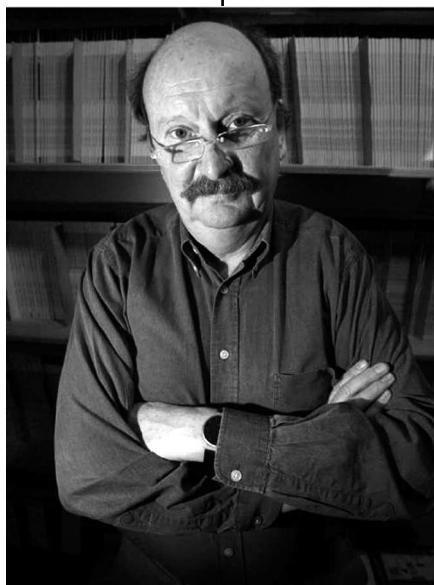
Cílem Českého klubu skeptiků SISYFOS je šíření vědeckých poznatků a nezkreslených informací. Zkoumáme sporné jevy a vystupujeme proti pseudovědeckým názorům. Pomáháme chránit spotřebitele před nabídkou podvodných služeb, pomůcek a přístrojů. Podporujeme kritické myšlení a zdravou pochybovačnost. Naším členem se může stát každý, kdo dává přednost rozumu před vírou v zázraky.

PROZŘENÍ EDZARDA ERNSTA

Jiří Heřt

Prof. Edzard Ernst, vedoucí katedry komplementární medicíny na Univerzitě v Exeteru, je významnou osobností. Nejen proto, že v Evropě zatím existuje jediné takové pracoviště na akademické půdě, ale zejména proto, že se jeho oddělení už 20 let intenzivně zabývá analýzou metod komplementární = alternativní medicíny (AM).

Neuvěřitelná je jeho literární produkce, jsou to stovky odborných i populárních statí, v nichž publikuje jak metaanalýzy odborných článků o jednotlivých metodách AM, tak i výsledky vlastních experimentů a klinických studií. Nedávno vydal i dvě monografie na toto téma. Jeho dnešní zájem má logické prameny. Kromě medicíny se vzdělával i v akupunktuře a homeopatii a sám aktivně pracoval jako homeopat. Neustálé diskuse a spory o účinnost homeopatie jej pak dovedly k hlubšímu zájmu jak o tuto disciplínu, tak postupně o celou oblast AM. Všechny jeho publikace jsou na solidní vědecké úrovni, ale celou jeho tvorbu provází jedna sporná červená nit: Ernst sice téměř ve všech sděleních píše, že ani metaanalýzy ani jeho vlastní studie nesvědčí pro specifickou účinnost alternativních metod, maximálně účinnost naznačují, ale **právě proto** je podle jeho názoru nutné pokračovat v jejich výzkumu a co nejvíce jej podporovat. Díky velké angažovanosti a pověsti seriózního vědce získal Ernst mimořádné renomé a je považován za nejpřednějšího světového odborníka na AM. Akceptuje se proto dosud jeho stanovisko, že výzkum těchto metod má pokračovat a že se mu má dostat i státní podpory. Není divu, že byl vysoce ceněn i alternativní medicínskou sférou a odměněn řadou cen. A na druhé straně byl ovšem kritizován ze strany vědecké

Profesor Edzard Ernst

Z OBSAHU

Homeopatia a AM v Berlíně (J. Heřt)	...2
Arnošt Vašíček a kletba faraónů (L. Gottfried)	...3
Zpráva o činnosti Klubu skeptiků (L. Příbylová)	...6
Má setkání s léčiteli (E. Hauserová)	...7
Sisyfos a dogmatismus ve vědě (I. Blecha)	...10
Alternativní věda v Rakousku III. (U. Berger)	...13
Nové fórum kreacionistů	...17

obce a údajně vyloučen z anglické lékařské komory. Jenže tak dlouho se s džbánem chodí pro vodu, až se ucho utrhne. V průběhu posledních let ho záplava negativních výsledků přemohla. Dnes říká E. Ernst v rozhovoru pro německý časopis Skeptiker (3/2008), že postupně došel k přesvědčení, že homeopatie je neúčinná. „Byla to dlouhá, namáhavá cesta“, říká. Dnes už ví, že „...neexistuje žádný důkaz pro to, že je homeopatie něčím více než placebem“, a dodává: „V žádném případě bych se nenechal léčit homeopatikem“. Stejným směrem se vyvíjejí jeho názory na akupunkturu. Domnívá se, že i když je možná u některých bolestivých stavů akupunktura účinná, „většina dnešních studií svědčí proti specifickému efektu akupunktury“.

Jde o moderní, zaslepené studie, používající speciální jehly, které nepronikají kůží, nezasahují akupunkturální body a fungují tedy jako placebo...

Své dnešní názory publikoval Ernst v letošním roce spolu s publicistou S. Singhem v knize „Trick and Treatment“ (W.W. Norton and Co., London 2008), kde sumarizovali negativní výsledky analýz širokého spektra disciplín AM. Začali také aktivně proti jejich aplikaci vystupovat. Nedávno požadovali stažení dvou publikací, které doporučovaly používání alternativních léčebných metod ve veřejném zdravotnictví Velké Británie. Podle Ernsta pro mnohé z nich chybí vědecký důkaz jejich účinnosti. Obě knihy

byly vydány pod záštitou prince Charlese. Nyní Ernst se Singhem ještě přitvrdili, snad aby také prokázali pevnost svého přesvědčení. **Při příležitosti vydání své knihy nabízejí 10.000 liber tomu, kdo dokáže, že účinek homeopatik přesahuje placebo-efekt.** Nabídka platí od 16. června 2008 a vyzývatelé ujišťují, že veškeré dotazy zodpoví do 28 dnů. Za důkaz bude považováno to, když se uchazečům podaří předložit práci dokazující účinnost homeopatik, kterou schválí a účinnost potvrdí Cochrane Collaboration (sdružení vědců z mnoha zemí, které prověřuje účinnost medicínských aplikací a hodnotící zprávy zveřejňuje v tzv. Cochrane Library). Německá organizace skeptiků GWUP, která rovněž vyzývá k předložení důkazů účinnosti homeopatik, nabízí pomoc při organizaci potřebných testů.

Edzard Ernst a Simon Singh slíbili vyplatit peníze z vlastní kapsy. Dostane je i ten, komu by se event. podařilo najít nějakou i starší hodnotící zprávu Cochrane společnosti, ve které by již účinnost metody, vyvinuté před 200 lety Samuelem Hahnemannem, byla potvrzena. Oba autoři, kritizující AM, se tak řadí po bok Jamese Randiho, který již po léta nabízí milion dolarů za důkaz existence paranormálních fenoménů, ke kterým patří i homeopatie. Pokus některých vědců ve Velké Británii, kteří věřili, že takový důkaz mohou předložit, žalostně ztroskotal.

Oba autoři si vysloužili razantní odpověď ze strany alternativní scény. Kritika, zklamání, politování i agresivita, to vše se dostavilo. Doplnilo to obžalování, že se Ernst honosí falešnými tituly, že byl z lékařské komory vyloučen opakovaně, že jsou on i Singh podplaceni farmaceutickými firmami, že zkreslují data a pod. Nelze vyloučit, že se útok proti nim i jejich knize vede i jinak. Já jsem si na jaře jejich knihu objednal přes firmu Mega Books, ale

knihy je podle jejich sdělení dnes nedostupná a má brzy vyjít v přepracované podobě. Je docela dobře možné, že zastánci AM export knihy blokují nebo celý náklad vykoupi, podobně jako se to stalo bratrům Grandtovým, když vydali knihu „Schwarzbuch Anthroposofie“, nebo podali na prof. Ernsta a vydavatele žalobu, takže kniha musela být stažena a upravena, jak tomu bylo v případě knihy „Die andere Medizin“ německé nadace „Stiftung Warentest“, nebo vyhrožovali vydavateli, že mu už nikdy nenabídnou žádnou knihu k vydání, jak se stalo nakl. Grada v případě vydání mé knihy o alternativní medicíně.

Skeptika jistě potěší, když se tak významná osoba přikloní na stranu kritiků AM a jednoznačně odsoudí homeopatii, snad nejrozšířenější metodu AM. Snad můžeme doufat, že jeho stanovisko ovlivní evropské lékařské společnosti, komory i ministerstva zdravotnictví, která se dosud brání vyjádřit jasný názor na homeopatii nebo ji dokonce podporují bohatými dotacemi zcela zbytečných studií. Možná na nové Ernstovy poznatky zareagují i české instituce včetně České lékařské komory, podle níž „*Homeopatie je léčebná metoda, kterou může používat každý, kdo má oprávnění léčit*“. Na druhé straně je trochu smutné, že k dnešnímu názoru dospěl Ernst teprve dnes, když už před více než 150 léty bylo zřejmé např. O.W. Holmesovi v jeho knize „Homoeopathy and its Kindred Delusions“, že homeopatie z principiálních důvodů nemůže fungovat a že jsou homeopatika neúčinná, nehledě k sérii moderních kritických publikací (např. O. Prokop, H. Hopff, O. Lambeck aj.), klinických studií a jejich metaanalýz. Ernst tak možná zdržel o dvě desítky let dlouho očekávaný a podle názoru kritiků zákonitý příchod „konce homeopatie“.

HOMEOPATIE A AM V BERLÍNĚ

Jiří Heřt

Optimismus, ke kterému vede prozření prof. Ernsta, musím trochu zchladit zprávou z Německa, převzatou z časopisu Skeptiker (21, 3/08). Nadace Karla a Veroniky Carstens (bývalý německý prezident) zřídila letos v květnu v berlínské prestižní nemocnici Charité profesuru komplementární medicíny.

Její existenci zajistila Nadace na dobu pěti let částkou 1 milionu Euro. Vedením oddělení, které je součástí Institutu sociologie, epidemiologie a zdravotnické ekonomie, byla pověřena prof. Dr. med. Claudia Witt. Těžištěm její vědecké práce má být zkoumání účinnosti, bezpečnosti a ekonomické efektivity komplementární medicíny, především homeopatie a čínské medicíny. Podle vyjádření vedení Carstensovy nadace „*jedině prvotřídním výzkumem mohou být komplementární léčebné postupy trvale zajištěny a integrovány do zdravotnické péče. Profesura na Charité přitom bude hrát v Německu klíčovou roli. Jsme přesvědčeni, že prof. Wittová rychlými kroky zajistí vědeckou podporu komplementární medicíny a její ak-*

ceptování v Německu.“ V programu katedry na nejbližší léta jsou studie účinnosti akupunktury, homeopatie, ale i interdisciplinární výzkum čínské i tibetské medicíny. Zřízení katedry odpovídá dnešnímu trendu v Německu. Podle Skeptikera je Německo na špičce používání AM v Evropě. V Německu používá metody AM 60% populace, zatímco ve Francii 50%, ve Švýcarsku 40% a v Británii jen 20%. Nejoblíbenějšími metodami AM v Německu je léčba přírodními prostředky, následuje homeopatie s 15% a akupunktura s 9%. AM přitom vyhledávají především mladší osoby s vyšším vzděláním, trpící chronickými chorobami, častěji ženy než muži. Vysoký zájem o AM v Německu je zřejmě příčinou toho, že při Charité byla už v r.2007 zřízena „ambulance pro preventivní a integrativní medicínu“, která má prověřit, „*jak dobře lze kombinovat školní s komplementární medicínou a zajistit tak integrativní péči.*“ Ředitel výše uvedeného Institutu plánuje také další dvě profesury se zaměřením na přírodní medicínu. Financovat mají tato

místa sdružení Kneipp-Bund a berlínská nemocnice. Zdá se, že se začátku konce homeopatie a dalších metod AM nedočkáme. V Německu se nadějně rozvíjejí.

Co na to němečtí skeptici? V rozhovoru pro Skeptiker vyjádřil názor GWUP, německé společnosti skeptiků, Dr. Werner Hessel. Podle něj nelze od profesury dr. Witové očekávat nic dobrého. Dlouhodobým cílem zastánců CAM je totiž integrace „přírodních“ metod do výzkumu i vyučovacího procesu vysokých škol. Také Institut, který zřídil novou profesuru, kritizuje metody a principy medicíny založené na důkazech, zejména používání randomizovaných, dvojitě zaslepených studií, a snaží se už léta prosadit nové, speciální metody pro dokládání účinnosti AM. Skeptici dodávají: Když nelze AM uvést v soulad s vědou, pak je zřejmě nezbytné vytvořit vědu alternativní. K možnosti spolupráce mezi EBM (medicínou založenou na důkazech) a CAM (komplementární a alternativní medicína) se Hessel vyjádřil takto: „AM vytváří vlastní paralelní svět, ve kterém přírodní zákony nemají žádnou platnost a imunizují se proti testování tvrzením o celostně a individuálně zaměřeném výzkumu“.

Těchto svých kuriózních představ a víry v duchovní síly, životní energii a pod se nemůže AM vzdát, „protože by ztratila své jméno i existenční oprávnění a rozplynula by se ve vyzkoušené medicíně“. Dále: „Podle našeho názoru není dnes na postupech, které se sdružují pod nálepkou „alternativní a komplementární medicína“ už nic ke zkoumání. Z hlediska přírodních věd je záležitost uzavřena. Zajímavá by mohla být jen historická resp. psychologicko-sociologická dimenze výzkumu a výzkum placebového efektu... Krátce řečeno: Nemožné věci není třeba zkoumat. Užitečné ovšem je vysvětlit, že a proč jsou nemožné.“ K takovému závěru dospěli němečtí skeptici i proto, že se za poslední léta nashromáždilo dostatek nových klinických studií včetně metaanalýz Cucherata et al. (2000) a Shanga et al. (2005), které nepotvrdily účinnost homeopatie. Také podle německé Komise pro schvalování léčiv (2008) „nebyla v žádné studii, vyhovující vědeckým nárokům, prokázána účinnost homeopatických prostředků, která by přesahovala placebový efekt“. Zda budou mít názory německých skeptiků takovou váhu jako slova prof. Ernsta v Británii, je ovšem sporné.

ARNOŠT VAŠÍČEK A KLETBA FARAÓNŮ

Libor Gottfried

Ve své nejnovější knize Rukověť začínajícího luštitel (určené prosím „čtenářům od 10 let, i jako vhodný dárek nejen k Vánocům. Cena: 349 Kč“) proslulý záhadolog Arnošt Vašíček opět straší nebohé děti (mimo jiné) vražednými mumiami a prokletím faraóna Tutanchamona.

Jestliže se univerzální „badatel“ Vašíček rozhodl začít vychovávat dorost, jakési „začínající luštitel“, pak by tito mladí luštitelé měli vědět, že jim jejich guru předkládá neověřené báchorky, které si vymyslel buď on sám, nebo jiní záhadologové, které ovšem necituje. Kdyby alespoň citoval zdroje svých informací, nepadala by vina jen na něj.

Záhadný mimozemšťan?

Abychom poznali uvažování pana Vašíčka ohledně Egypta (tedy jeho „badatelskou“ metodu), bude lépe, když si všimneme jeho podrobných dvoudílných Egyptských

Prokletá Tutanchamonova mumie

záhad (2002 a 2004), kde své poznatky šířeji shrnuje. Na obálkách jeho knížek se tvrdí, že „vychází především z poznatků, které získal na desítkách badatelských cest. Proto může záhady, jimiž se zabývá, doložit množstvím původního faktografického materiálu.“ Tolik jeho vlastní reklama. Vezmeme-li ho za slovo, a vezmeme-li vážně údaj v tiráži, že autorem snímků v knihách je Arnošt Vašíček, pak vidíme, že v Egyptě navštívil Sakkáru, Káhiru a Egyptské muzeum, Gízu, Dér el Bahrí, Údolí králů a chrámy v Luxoru a Karnaku a jinde, a všude pilně fotografoval.

Pomineme teď skutečnost, že pan Vašíček nepochybně také navštívil hrobku faraóna Tutanchamona a podíval se na jeho rakev s mumii, a že si prohlédl i poklady z této hrobky vystavené v Egyptském muzeu v Káhiře včetně všech soch a diadémů a zůstal naživu (podobně jako statisíce jiných návštěvníků), ačkoli tu všude by měly působit temné kletby faraónů, neznámé jedy a radioaktivní zářiče, které – alespoň to tak v líčení záhadologů vypadá – dosud zahubily všechny archeology, kteří se jen mihli kolem objevení a průzkumu této hrobky.

Pomineme skutečnost, že poklady z Tutanchamonova hrobu byly nedávno vystaveny také v Londýně a ve Vídni, a že (kupodivu!) nedošlo k dalším záhadným úmrtím následkem kleteb faraónů.

Už na první ilustraci (knihy Egyptské záhady 2, za s. 54), která nepochybně nebyla (vzhledem k nevalné kvalitě) naskenována z žádné cizí publikace, tvrdí pan Vašíček ve vlastní popisce, že na jeho vlastním snímku části reliéfu z hrobky Ptahhotepovy v Sakkáře je „podivná postava, považovaná za mimozemskou bytost“. Znovu

zdůrazňuji, že text i fotografie jsou od téhož autora, a že to vydavatelství určitě nezoralo, protože je to jeho vlastní vydavatelství Mystery film.

Nevím tedy, kým je ona „záhadná bytost“ považována za „mimozemskou bytost“, ale ona bytost je obyčejná váza s květinami lotosu, jedním květem rozkvetlým a dvěma poupaty, a stojí mezi ostatními obvyklými obětinami a mezi husami, chytanými a určenými opět k zádušní oběti zemřelému. Na tomto reliéfu není nic záhadného a nepamatují se, že by bylo něco záhadného na stovkách ostatních reliéfů z egyptských hrobek. Ale pan Vašíček na své „badatelské cestě“ objevil v Ptahhotepově hrobce „mimozemskou bytost“. A že si jí dosud nevšimli ostatní turisté a že si ji houfně nefotografují? Myslím, že na to by neměl skočit ani „začínající luštitel“ od 10 let výše. Ale pan Vašíček se zřejmě domnívá, že nikdo nikdy nebyl v Egyptě a nikdo nikdy nečetl žádnou knihu o této starověké kultuře a nikdo nikdy neviděl vázu s lotosy a reliéfy obětí pro mrtvé, tedy že ten jeho podvod nikdo hned nepozná.

A tím se vracím k oné kletbě faraónů. Vašíček tvrdí (v *Egyptských záhadách* 1, s. 124), že „v hlavní komoře se sarkofágem, zlatou rakví a proslulou posmrtnou maskou stálo i několik soch. Na zádech jedné z nich bylo napsáno: „Jsem to já, kdo zažene lupiče hrobu plameny pouště. Já jsem ochránce Tutanchamonova hrobu“.

Neexistující nápis

Pomineme teď vůbec onen údajný nápis, respektive jeho překlad z egyptštiny. Nepochybně ho asi pořídil na místě sám Vašíček při své badatelské cestě v Egyptském muzeu. Mohl by nám jen laskavě sdělit, na zádech které sochy ten nápis viděl (všechny sochy z hrobu jsou totiž poměrně dobře publikovány v četných publikacích). Jinak totiž nikdo o takovém nápisu z hrobky nic neví. A pokud to Vašíček převzal od jiného záhadologa, měl by ho citovat, abychom si mohli dělat legraci z toho správného. Nemluvě už o tom, že staří Egyptané se nevyjadřovali (ani ve svých hrozbách) tímto poněkud novinářským stylem. Můžeme si vzít za příklad skutečné nápisy ze suknic dvou velkých soch strážců Tutanchamonovy pohřební komory, kteří vypadají pro svou na černo natřenou pleť poněkud hrůzostrašně. Na jedné soše, která zpodobňuje faraóna se šátkem nemes, je nápis: „Dobrý bůh, jemuž se klaní, vládce, jehož se obávají, Nebcheprure, syn Reův, pán diadémů, Tutanchamon, vládce jižní Heliopole, žijící navěky, jako Re, každý den“. Na druhém strážci prakticky stejném, ale tentokrát se šátkem afnet, je nápis: „Dobrý bůh, jemuž se klaní, vládce, jehož se obávají, ka Harachtej, Usir, král, vládce Obou zemí Nebcheprure, ospravedlněný.“ Abych nebyl Vašíčkem popotahován, že jsem to snad také sám amatérsky přeložil z egyptštiny, cituji podle publikace T.H.G. Jamese *Slavní faraóni*, 2005, s.182-3. Tento překlad odpovídá tomu, co je psáno o těchto sochách v jiných seriózních publikacích, počínaje první knihou o Tutanchamonově hrobě od jeho objevitele H. Cartera (kupodivu sám objevitel hrobu nezemřel rychle záhadnou smrtí, ale měl dost času své objevy studovat a vydat o nich publikace. Zemřel v roce 1939 ve věku 64 let na rakovinu). Ale o tom ještě níže.

Pochybný nápis není to hlavní, co Vašíčkovi vyčítám. On to možná v „dobré víře“ (ano, záhadologie je především víra) převzal od jiného záhadologa. Ovšem neprojevil ani trochu kritického ducha (což by jako „badatel“ měl umět), když napsal, že oněch „několik soch“ stálo „v hlavní komoře se sarkofágem, zlatou rakví a proslulou posmrtnou maskou“. Zřejmě pan Vašíček podlehl mylnému dojmu (neboli „poznatku z badatelské cesty“) při své osobní návštěvě Tutanchamonovy hrobky v Údolí králů, totiž z její dnešní podoby. V hlavní komoře je dnes pouze kvarcitový sarkofág, v němž je umístěna jeho první (vnější) pozlacená rakev a v ní jeho mumie. Kolem sarkofágu mohou turisté docela dobře procházet a mohou si představovat, že by tam snad mohly kdysi stát nějaké sochy. Ale původně byl kamenný sarkofág obložen čtyřmi pozlacenými dřevěnými skříňmi jednou v druhé tak, že byla komora téměř zcela vyplněna a kolem se sotva dalo protáhnout kolem stěn. To dnes ví každé dítě, které si někdy listovalo populární knížkou pro děti o Egyptu. V hlavní komoře nestálo „několik soch“, ona tam nestála ani jediná, protože se tam prostě nevešla. I kanopické nádoby ve skříňce, které by normálně měly být uloženy v pohřební komoře, se tam nevešly a byly proto uloženy v sousední místnosti.

Pan Vašíček tedy neví, jak původně pohřební komora vypadala a že tam nikdy nestály žádné sochy, na nichž by snad byl nějaký výhrušný nápis. Copak nečte žádné

Objevitel Howard Carter

knihy o objevu Tutanchamonovy hrobky a starověkém Egyptě (kromě starého dobrého Zamarovského a výstředního amatéra Philippa Vandenberg, které cituje)? Copak si myslí, že jeho čtenáři také nic nečtou a nevědí, jak Tutanchamonova hrobka vypadá? Možná na to spoléhá, jako v případě reliéfu mimozemšťana z Ptahhotepovy hrobky.

Nelze samozřejmě v krátkém příspěvku probrat všechny nesmysly páně Vašíčkovy v jeho dvou rozsáhlých studiích o egyptských záhadách. To by bylo na dlouhý seriál. Ale zastavme se u jednoho jeho vědeckého závěru na konci první knihy egyptských záhad. Titanik se prý potopil proto, že zde byla převážena tajně mumie (a ještě mumie věštyně, považte!). A navíc ta mumie „střežená samotným bohem Anubisem“ byla uložena (zásadní chyba!) přímo za kapitánovým můstkem, takže její blízkost způsobila vážnou duševní poruchu kapitána, takže vydával nesmyslné povely a způsobil jeho potopení. „Pravdivost děsivé teorie ale nelze ověřit“, píše Vašíček. Avšak vzápětí uzavírá: „Podobně tragicky skončila i některá další plavidla, vezoucí archeologickou kořist z Egypta. Lodě jistě občas končí na dně moře. Těm, které na svých palubách přepravovaly mumie či pohřební výbavu, se to ale podle statistiky stávalo podezřele častěji.“

Pane Vašíčku, jakou statistiku jste četl? Kde byla publikována? Skutečně někdo udělal statistiku potopených lodí ve vztahu k jejich nákladu, zejména ve vztahu k převáženým mumii a pohřební výbavě? Řekněte nám tedy, kolik se potopilo lodí, převážejících mumie (například od roku 1800 dodnes) a jaké procento to tvoří z ostatních lodních neštěstí? To by byla skutečná věda, které se říká statistika, a která sice „nuda je, má však cenné údaje“. Ať nám to tedy vyčíslí.

Pokud ovšem taková statistika existuje jen ve Vaší hlavě, pak nám zase lžete. Dalo by se říci, že vážnou duševní poruchu neutrpíme prací s mumii (jak tvrdí Vandenberg), ale spíše záhadologickým bádáním. Proto bych varoval před knížkou o záhadologii pro děti od 10 let výše. Mohlo by to našim dětem uškodit. Kupte jim na Vánoce raději nějakou krásnou obrázkovou dětskou knihu o Tutanchamonově hrobce.

Pravda o kletbě faraónů

A co se týče samotné, záhadology tak oblíbené kletby faraónů, měl by pan Vašíček vědět, že už v roce 1934 popřel fámy o kletbě faraóna Tutanchamona americký egyptolog Herbert E. Winlock (1884-1950). Zdůraznil, že z 26 lidí, přítomných při otvírání hrobu, jich zemřelo během deseti let jen šest. Z 22 svědků otevření Tutanchamonova sarkofágu zemřeli jen dva. A všech deset lidí, kteří se účastnili rozbalování mumie, tehdy stále ještě žilo. Samotný Howard Carter (1874-1939), který by měl být logicky první obětí faraónovy kletby, zemřel roku 1939 ve věku 64 let na Hodgkinovu chorobu (nádorové onemocnění lymfatických uzlin). Ale toto sedmnáctileté zpoždění kletby je poněkud dlouhé.

Harry Burton (1879-1940), fotograf Carterova týmu, který byl přítomen všemu, co se dělo v hrobce, zemřel

až v roce 1940 ve věku 61 let. Alfred Lucas (1867-1945), chemik, který se zabýval na místě nutnou konzervací všech předmětů z hrobky, zemřel v 78 letech. Lady Evelyn Herbertová, dcera lorda Carnarvona, jedna z prvních, kdo vstoupili do hrobky, žila až do roku 1980 (zemřela ve věku 79 let). Percy Edward Newbery (1869-1949), egyptolog, který se podílel mj. na průzkumu textilií z hrobky, zemřel ve věku 80 let. Sir Alan Gardiner (1879-1963), který studoval nápisy v hrobce, zemřel v roce 1963 ve věku 84 let. Dr. Douglas E. Derry, profesor anatomie v Káhiře, který první zkoumal Tutanchamonovu mumii, se dožil zralého věku 87 let (+1969). Zdá se, že tedy kletba byla velmi vybíravá, ve svých účincích jaksí opožděná a dovolovala svým „obětem“ zemřít klidně i stářím nebo na civilizační choroby jako každému jinému člověku. Dalo by se s nadsázkou říci, že mnohým z nich snad kletba faraóna přispěla k dožití se nadprůměrného věku. Samozřejmě někteří členové týmu zemřeli dříve, jako např. Arthur Cruttenden Mace (1874-1928) ve věku 54 let, protože již dříve trpěl některými chorobami.

Dokonce i lord Georg Herbert Carnarvon (1866-1923), který skutečně zemřel náhle, brzy po otevření hrobky, byl od své automobilové nehody v r. 1901 chatrného zdraví a jakákoli infekce (bylo to prosím v Egyptě a v dobách, kdy nebyla žádná očkování ani antibiotika) ho mohla ohrozit na životě. Zemřel ve věku 57 let, což není – při vši úctě k jeho památce – nic až tak výjimečného.

A ještě jednu nosnou teorii pana Vašíčka bych zmínil. Už v knize Neuvěřitelné skutečnosti a pak znovu v Egyptských záhadách I (s. 104-120) podrobně rozvíjí „revoluční teorii“ (skutečně tomu tak říká), že Tutanchamon byl žena nebo hermafrodit. Opět by měl pan Vaníček vědět (při svém vzdělání), že první anatomický průzkum Tutanchamonovy mumie proběhl bezprostředně po otevření hrobu a rozbalení mumie v roce 1923 (dr. D. E. Derry a dr. Saleh bej Hamdi). Druhý zkoumání mumie Tutanchamonovy provedl v roce 1968 dr. R. G. Harrison z university v Liverpoolu, kdy byly zhotoveny první rentgenové snímky. Od tohoto druhého průzkumu víme, že mumii chybí hrudní kost a přední část žeber (snad poškození při mumifikaci?).

Třetí průzkum iniciovala National Geographic Society v roce 2005, kdy byly provedeny stovky snímků na CT a počítačová 3D rekonstrukce mumie. Poslední průzkum souvisí s letošním (2008) průzkumem dvou nedonošených lidských plodů z hrobky Tutanchamonovy, u nichž se zkoumá DNA ve srovnání s DNA Tutanchamonovy mumie, které byl proto poprvé odebrán vzorek.

Žádný z profesionálních anatomů si kupodivu nepovšiml, že by snad Tutanchamon byl žena. Toho si ovšem povšiml jistý „amatérský egyptolog“ Luis Garcia Gallo (takových blouznivců jsou ovšem na internetových stránkách tucty), citovaný v Egyptských záhadách I, s. 106) a pan Vašíček, kteří patrně mumii zkoumali (při svých badatelských cestách nepochybně) důkladněji. Můžeme tedy panu Vašíčkovi vzkázat, že pokud bude pilně číst noviny a seriózní časopisy (například National Geographic, kde v čísle VI/2005 byl článek o Tutanchamonově mumii), jistě se

brzy doví, zda byl vůči oněm plodům otcem či matkou. Jára Cimrman by o tom snad napsal hru.

Pro záhadology je typické, že své informace čerpají z nejrůznějších pochybných zdrojů, jako jsou společenské časopisy, noviny, výstřižky a knihy různých blouznivců, a že je nikdy neověřují, pouze je hromadí. Dále je pro ně typické, že v jakémkoli oboru s odporem pohlížejí na skutečně odborné publikace tzv. oficiálních vědců, ale citují nanejvýš popularizátory vědy (zde v našich ukázkách Zamarovský, Vandenberg) a pak různé „amatérské badatele“ (zde Gallo), jakoby snad vědecká autorita těchto amatérů byla větší než oněch oficiálních vědců. Často neznají ani základní literaturu k tématu, která vyšla v češtině a je snadno dostupná, nemluvě už o jinojazyč-

né. Dokonce i z internetu si zřejmě filtrují informace - ty, které se jim hodí do krámu, použijí, a které neodpovídají jejich víře, pomínou. Protože i na internetu (ač je to k nevíře) kolují i seriózní informace (samozřejmě mezi 90 % balastu a nesmyslů).

A co se týče internetu, doporučoval bych panu Vašíčkovi navštívit stránky našich českých ufologů. Ti už se podivili, že on píše o odletu Bílé pyramidy do vesmíru, a dali proto na svou stránku satelitní snímek této pyramidy (která stále stojí na svém místě) a odkazy na souřadnice některých dalších čínských pyramid, aby se i pan Vašíček na ně mohl podívat. Vida, i ufolog může někdy projevit kritického ducha vůči záhadologovi.

ZPRÁVA O ČINNOSTI KLUBU SKEPTIKŮ ZA ROK 2008

Lenka Příbylová

Čtrnáctý rok činnosti našeho klubu se chýlí ke konci a je mojí milou povinností vás o ní informovat.

Pravidelné přednášky

I letos náš klub vyvíjel bohatou přednáškovou činnost, kterou se dokonce podařilo rozšířit do dalších měst. Díky laskavému příspěví Akademie věd, která nám umožňuje bezplatně užívat přednáškový sál, můžeme v průběhu celého školního roku každou třetí středu v měsíci uskutečňovat přednášky našich předních vědců a odborníků. Zabývají se obvykle nejrůznějšími aktuálními skeptickými tématy, jež hýbou naší společností.

Tradičně se také konají jednou za dva měsíce přednášky na Gymnáziu v Kladně, zejména díky iniciativě našeho člena Milana Urbana a Dr. Šairichové, profesorky tamějšího gymnázia.

I nadále se každý pátek schází v prostorách PEN-klubu neaktivnější z našich sekcí, společenskovední sekce Sisyfa. Děkuji velice jejímu předsedovi PhDr. Zdeňkovi Pokornému, který dokáže každý týden zorganizovat novou a zajímavou přednášku, což je úkol vpravdě sisyfovský. Podařilo se nám díky iniciativě Ing. Jaroslava Doláka rozběhnout pravidelné přednášky také v Brně. Děkujeme mu nejen za jejich organizování, ale i za sponzorské dary, jimiž financuje třeba jízdné přednášejících. Dalším městem, kam se podařilo rozšířit pravidelnou přednáškovou činnost je Ostrava.

Ostatní přednášky a média

Kromě zmiňovaných přednáškových cyklů Sisyfos nabízí přednášky školám, knihovnám, muzeím i dalším institucím. Klub se stal natolik známým, že jsou naši odborníci žádáni o názor celou řadou médií, od novin a časopisů až po televizní stanice. Těchto příležitostí k šíření racionálního myšlení a skepticizmu samozřejmě využíváme a ráda bych poděkovala zejména předsedům našich dalších odborných sekcí, doc. Ludku Pekárkovi (fyzikální sekce), prof. Jiřímu Heřtovi (medicínská sekce) a také prof. Oskaru Andryskovi

a RNDr. Jiřímu Grygarovi za pohotová veřejná vystoupení k různým problematickým tématům.

Skeptický slovník

Obrovský ohlas zaznamenal na webu publikovaný „Skeptický slovník“ prof. Jiřího Heřta. V nakladatelství Věry Noskové vyšel také knižně. V Ústavu molekulární genetiky v Krči se pod záštitou prof. Václava Hořejšího konal 22. září slavnostní křest, kmotry Skeptického slovníku byli prof. Jiří Pačes, předseda akademie věd, a Ing. Lenka Příbylová, předsedkyně Českého klubu skeptiků Sisyfos.

„Výkladový slovník esoteriky a pavěd“ obsahuje 230 hesel týkajících se (mnohdy jen takzvaných) záhad, zázraků, mimozemšťanů, senzibilů, proutkařů, věštců, astrologie, alternativní medicíny, kryptozoologie a mnoha dalších podobných témat. Ve své elektronické podobě na našem webu zůstal a bude nadále rozšiřován.

Zpravodaj

Čtyřikrát ročně vychází Zpravodaj Sisyfos za finančního příspěví Akademie věd. Informuje členy o dění v klubu a nabízí čtenářům jak odborné články, tak úsměvné až bizarní zkušenosti konkrétních lidí s ezoterickou scénou. Oceňujeme obětavou práci šéfredaktora Bc. Leoše Kyši, který se rovněž podílí na redakci webu.

Bludné Balvany

17. března 2008 proběhlo pod vedením RNDr. Jiřího Grygara již desáté udělování „Bludných balvanů Sisyfa“. Konalo se na půdě Matematicko-fyzikální fakulty UK, a protože se jednalo o ročník jubilejní, byly kromě obvyklých šesti Balvanů uděleny ještě dva „Diamantové Arcibalvany“ za mimořádné zásluhy za matení české veřejnosti a rozvoj blátivého myšlení v celém uplynulém období.

Skeptikon

7.-8. června se uskutečnilo páté setkání českých skeptiků „Skeptikon“, kombinované jako obvykle se třemi před-

náškami pro veřejnost. Tentokrát jsme navštívili krásnou Litomyšl, jejímiž představiteli jsme byli neobyčejně laskavě přijati.

Zahraníční kontakty

Sisyfos spolupracuje s příbuznými zahraničními skeptickými společnostmi. Je členem organizace evropských skeptiků ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a jejím prostřednictvím celosvětové organizace CSI (Committee for Skeptical Inquiry). V září 2008 nás doc. Luděk Pekárek, místopředseda Sisyfa, reprezentoval na kongresu ECSO v Grenoblu.

Web

Radost máme z rozvoje našich webových stránek, jejichž návštěvnost utěšeně stoupá. Odborné články publikované na webu přitahují stále více čtenářů. (Od května 2006 jich stránky Sisyfa navštívilo téměř 200 tisíc.) Těší nás, že se na náš klub obrací stále více občanů s dotazy, připomínkami i stížnostmi na různé podezřelé praktiky a podobně. Díky nim se zlepšuje náš přehled o ezoterické scéně a také můžeme uvádět na pravou míru četné dezinformace.

Členská základna

V současné době evidujeme 384 aktivních členů. Z nich v tomto roce zatím zaplatilo příspěvky 226 a ráda bych touto cestou poděkovala všem těm, kteří povinnou částku 200 Kč dobrovolně zvýšili. Zároveň doufám, že i zbývajícím členům, kteří zatím platbu příspěvků opomněli, nezůstanou klubu dlužni.

Milí členové, jak vidíte, činnost našeho klubu byla letos jako obvykle bohatá a díky již výše zmiňovaným jednotlivcům se ještě rozšířila. Ještě jednou jim, i mnohým dalším, ze srdce děkuji za vynaložené úsilí a chtěla bych také poděkovat členům odstupujícího výboru za jejich práci. Zejména hospodářce Ing. Olze Kracíkové, webmasterovi Mirku Najmanovi a a oběma místopředsdům Věře Noskové a Čeňkovi Zlatníkovi, který obětavě organizuje pravidelné přednášky na půdě Akademie věd.

Plenární schůze a nově zvolené předsednictvo

17. září 2008 se konala plenární schůze Českého klubu skeptiků Sisyfos.

Ing. L. Příbylová podala zprávu o činnosti klubu v předchozím roce a informovala o stavu členské základny. Na návrh předsednictva se plénum rozhodlo pro změnu v placení příspěvků, a to následovně: minimální výše běžného členského příspěvku se zvyšuje na 300 Kč. Důchodcům zůstává ve stávající výši 200 Kč a členům nad 75 let se snižuje na 100 Kč. Tento návrh byl přijat jednomyslně.

Do nového předsednictva byli jednomyslně zvoleni: prof. MUDr. Oskar Andrysek, DrSc., RNDr. Petr Brodský, Ing. Jaroslav Dolák, RNDr. Jiří Grygar, CSc., prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc., PhDr. Zdeněk Jonák, Ing. Olga Kracíková, prof. Ing. Miroslav Kutílek, DrSc., PhDr. Marek Matějka, Miroslav Najman, PhDr. Ing. Antonín Pavlíček, doc. RNDr. Luděk Pekárek, DrSc., PhDr. Zdeněk Pokorný, RNDr. Vladimír Příbyl, CSc., Ing. Lenka Příbylová, Ing. Josef Stránský, JUDr. Zdeněk Zeman, CSc., doc. RNDr. Čeněk Zlatník, CSc.

Rozdělení pravomocí a funkcí:

- předseda: L. Příbylová - dva se zdrželi, ostatní pro
- 1. místopředseda: Č. Zlatník - jednomyslně
- 2. místopředseda: L. Pekárek - jeden proti, jeden se zdržel, ostatní pro
- Hospodářka: O. Kracíková - jednomyslně
- Evidence členů: V. Příbyl - jednomyslně
- Šéfredaktor Zpravodaje a webu: L. Kyša - jeden se zdržel, ostatní pro
- Webmaster: M. Najman - jednomyslně
- Právní porady: Z. Zeman - jednomyslně
- Knihovník: Z. Jonák - jednomyslně
- Zplnomocněný člen výboru pro zahr. styky: J. Grygar - jednomyslně
- Revize účtů: P. Brodský - jednomyslně
- Vedení odborných sekcí:
 - lékařská: J. Heřt - jednomyslně
 - fyzikální: L. Pekárek - jednomyslně
 - společenskovední Z. Pokorný - jednomyslně
- Lokální vedení přednáškových aktivit:
 - Brno a okolí: J. Dolák
 - Kladno: M. Urban
 - Ostrava + Praha: Č. Zlatník

MÁ SETKÁNÍ S LÉČITELI

Eva Hauserová

Podzim 2006: cítím se bídne, nemohu pořádně jíst a pak už ani pít, hubnu, mám bolesti v břiše. Ultrazvuk a pak CT ukazují nádorovité útvary.

Obvodní lékař mě posílá na chirurgii do Motola – je potřeba provést biopsii, aby se zjistilo, co mi je. Chirurgové se mě ale snaží zbavit, nic mi neřeknou a jen mě odhánějí, chtějí nějaká další vyšetření z gastroenterologie, ale neřeknou přesně jaká, pobíhám jako slepička, která sháněla kohoutkovi vodu. Je mi hůř a hůř, nemohu

už ani dýchat, ale léčba je v nedohlednu. Můj dojem: lékaři se se mnou nebaví, kdybych se jim vytrvale nesažila vnutit, nechali by mě umřít. (Možná, že mi jen nechtěli otevírat zbytečně břicho, ale neřekli mi to. Komunikace bohužel veškerá žádná.)

Dvě z mých nejbližších kamarádek na mě vyvíjejí nátlak, abych začala držet Breussovou dietu. Jsem zesláblá a vyhublá na kost a intuitivně cítím, že by mě to zabilo a že se do sebe musím snažit vpravit aspoň nějaké jídlo.

Je ale docela těžké odrážet jejich přemlouvání, ve svém zuboženém stavu namáhavě shledávám argumenty, abych se ubránila. Tohle opravdu potřebuji jako ránu do hlavy! Obě argumentují: „Ale já jsem slyšela o případu, kdy to opravdu pomohlo!“

Zima 2006-7: konečně se mi vytvořila boule na krku, z níž se mohla udělat biopsie, a diagnóza zní: velkobuňčný lymfom, agresivní, ale léčitelná forma. Prodělávám dvě řady chemoterapií, hned na počátku cítím výraznou úlevu.

Při jedné z hospitalizací jsem na pokoji s devětadvacitiletou dívkou, trpící rakovinou kostí a velkými bolestmi. Její zoufalá matka jí zprostředkovala vyšetření u léčitele, který koncentruje vesmírnou energii do jakési krabičky, a pak její pomocí harmonizuje buňky a tkáň. Léčitel vůbec nepoznal, co dívka je, mluvil tuším o kloubním revmatismu a ujišťoval, že všechno je v pořádku. Vyinkasoval svých pár tisíc korun, ale naštěstí se mu nepodařilo pacientku odradit od chemoterapií a operací. Její matka se chytá každé naděje, nyní se chystá zakoupit za několik desítek tisíc přístroj na výrobu Pí-vody.

Půjčuje mi doprovodný leták a s překvapením se dočítám, že v pí-vodě mohou společně žít sladkovodní i mořské rybičky (to je fyziologická nemožnost, protože potřebují odlišné prostředí), že se v ní nekazí maso (takže je baktericidní díky tomu, že je neionizovaná a tím „chráněná“ – před čím, před ionizací? Proč by díky tomu měla být baktericidní?), že Pí-voda prý v organismu „zvyšuje hustotu biologické vody“ (co to má být?), má oproti běžné vodě daleko menší shluky molekul a vychází z ní silná živočišná aura. Obsahuje chloridy železa, které reagují na zemský magnetismus a tím oživují a omlazují lidské tělo. Chloridy železa si také dokáží zapamatovat, v jakém bílkovinném prostředí byly v minulosti, a mohou tyto bílkoviny ze své paměti reprodukovat. Žasnu. Směju se tomu nahlas. Matku nepřesvědčím, samozřejmě zkouší úplně všechno. Dívka sama, inženýrka stavařka, je vůči tomu skeptická, ale asi sama vidí, že je lepší matku něčím zaměstnat, než ji nechat, aby se trápila a klesala na mysl. A zase jsem u nekomunikativnosti lékařů – co kdyby raději matce poskytli materiál k přemýšlení a k nadějším oni?

Můj stav se lepší, chodím i do práce, ale samozřejmě musím nosit paruku a kvůli nebezpečí infekce při zeslabené imunitě se mám vyhýbat většímu množství lidí. Kamarádka mi dohazuje alternativně-léčitelský spolek, kde by se mnou provedli jakýsi zařikávací-vykuřovací-taneční uzdravující rituál a objednali mě k nějakému léčiteli z Hradce, který ale jezdí do Prahy jen jednou týdně a má prý vždycky nacpanou čekárnu. S díky odmítám.

Lékaři v Motole mě ale deprimují. Jednou čekám na nacpané chodbě čtyři hodiny na výsledek krevních testů – na to, aby mi řekli: „Je to v pořádku, můžete jít domů“. Proč jsem nemohla jít domů (bydlím nablízku) a pro výsledky zatelefonovat? Proč jsem se musela vystavovat čtyři hodiny infekci na přečpané chodbě mezi desítkami smrkajících a kašlajících lidí? Když se na to onkologa zeptám, odsekne: „Tak sem nechodte!“

Jiná kamarádka má kineziologickou živnost, a tak se s ní domlouvám, že to ze zvědavosti zkusím. Zkoumá hmatem měnící se napětí v mých svalech (popravdě nevěřím, že cokoli cítí), hledá v nějakých tabulkách v tlustých fasciklech a „psychoterapeuticky“ mě rozebírá: „Že ty máš sklon se obětovat pro rodinu, upozadovat se!“ Tohle samozřejmě zabere u 90% žen, ale já vím, že taková nejsem. Dá mi velkou námahu přeorientovat kinezioložku k psychickým problémům, které možná opravdu mám (workoholismus, neschopnost odpočívat). Dá mi Bachovy esence, párkrát si je vezmu, ale necítím žádný účinek. Ptám se jí na mechanismy, jakými by to mělo účinkovat. Diví se: ještě nikdo se jí nevyptával tak jako já. Argumentuje: „Přece jsem za ten výcvik dala tolik peněz, tak to musí účinkovat!“ Jeden experiment mi stačí, moje zvědavost je ukojena, ale ona trvá na tom, že se proces nesmí přerušit, protože by se její „odbloky“ znovu „zablokovaly“. Jdu k ní ještě dvakrát, každá návštěva stojí tisícovku. Pak se z toho konečně vykrotím.

Jaro 2007: Onkologové v Motole mi jen tak mimochodem oznamují, že během všech vyšetření mi objevili ještě nezávislý nádor (tedy jiný typ rakoviny) na štítné žláze. Budou mi ji muset vyoperovat, a to v létě, až se vzpamatuji z léčby lymfomu.

V rámci své práce v ženském časopise se dostávám k české guru antroposofie, neobyčejně čilé osmdesátnici Miluše Kubíčkové. Dělam s ní rozhovor a ona projeví zájem o moji pracovní sílu: mohla bych třeba sepsat její paměti. Snažím se z toho vykrotit: mám chatrné zdraví, čeká mě operace štítné žlázy. Miluška mi ihned ochotně slibuje VIP zacházení: sežene mi ze Švýcarska Iscador a dá mi kontakt na plzeňského lékaře, který mi poradí nevhodnější termín, jaký mám požadovat pro svoji operaci. Kontakt si беру, ale doma se dívám na internet a zjišťuji, že antroposofická medicína operuje s pojmy jako „astrální tělo“, „éterné tělo“, dělá dalekosáhlé závěry, jak které jídlo ovlivňuje povahu, a podobně. Rychle z toho vycouvám. Miluška říká, že jsem to raději neměla číst a že je to škoda. Už ale vidím, jak se s uspěchanými, přetíženými motolskými chirurgy domlouvám na termínu operace podle rytmu Měsíce nebo podle momentálního stavu mého astrálního a éterného těla! Operace proběhne bez problémů.

Zlatý hřeb – a poslední impuls k vyplnění přihlášky do Sisyfa – pro mě představovalo setkání s MUDr. Hrušovským, takzvaným kvantovým homeopatem. Opět z profesionálních důvodů, kvůli článku do časopisu. Věděla jsem, že Hrušovský je schopen okouzlovat a omamovat zejména ženy, mimo jiné tehdejší partnerku mého staršího syna. Skutečně „cosí“ vyzařoval – ale řekla bych, že to „cosí“ bylo vilné okukování a odhadování mé osoby, což, přiznávám, pacientky v mém věku moc často nezažívají a může je to fascinovat. Ihned v úvodu prohlásil, že je ve styku s anděli a Elohim, kteří mu radí, a v tom spočívá „kvantovost“ jeho metody. Pak mě provrtal prorockým pohledem a řekl: „Vy jste asi nikdy nebyla vážně nemocná, vidíte?“ Přitom jsem měla na hlavě paruku, asi jsem byla ještě dost bledá a na pažích

Kvantový homeopat Josef Hrušovský

bylo patrně možné postřehnout podlitiny po kapačkách, takže by kdokoli s průměrným postřehem hned viděl, že nejsem úplně v pořádku. Když jsem mu řekla, že jsem prodělala lymfom, prohlásil, že zná jeho důvod: před třemi sty lety se mé dávné předkyni utopily děti, a já tím dodneška trpím. „Vy jste příliš starostlivá matka, vidíte? Hodně se bojíte?“ Tohle by opět zabralo na 90% žen, ale

já opravdu příliš starostlivá matka nejsem (jednou se mi např. stalo, že jsem si všimla teprve po několika dnech, že můj dvacetiletý synek není doma – jel na kunsthistorický zájezd a já zapoměla, že mi to říkal). Pak se rozhodl předvést mi své umění: „Jestli vás něco bolí, tak já vám vyšlu energetický impulz a tu bolest zaženu,“ nabídl mi. „Nic mě nebolí, ale po chemoterapiích mi zvoní v uších, mám tinitus,“ odpověděla jsem. „Tak bohužel,“ reagoval Hrušovský, „to vyžaduje delší léčbu, a s nejistým výsledkem.“ Aha, to je náhodička! pomyslela jsem si.

Můj závěr z toho všeho je jednoznačný: žádný z léčitelů mi ani za mák nepomohl, ani to nebylo v jeho silách, ale většina z nich poskytuje určitou „psychoterapii“ nebo placebo efekt, které mohou pacienty psychicky povzbudit a tím zlepšit jejich kondici. Pacienti hledají u léčitelů to, co jim mnohdy neposkytují lékaři, ačkoli by mohli a měli: psychickou podporu, klidný, neuspěchaný rozhovor o tom, jak žijí a co by ve svém životním stylu mohli zlepšit, a v neposlední řadě naději.

Jakkoli jsem se na léčitele zdravě naštvala, přece jenom chápu, proč je lidé vyhledávají. Domnívám se, že nestačí proti léčitelům brojit, upozorňovat na jejich šarlatánství a popřípadě volat po represivních opatřeních: je také třeba apelovat na lékaře, aby se více věnovali pacientům po psychické stránce, informovali je a povzbuzovali, což bohužel mnozí nečiní.

MIROSLAV KUTÍLEK: RACIONÁLNĚ O GLOBÁLNÍM OTEPLOVÁNÍ

Jiří Heřt

V nakl. Dokořán právě vyšla „kacířská“ publikace M. Kutílka o globálním oteplování. Na 200 stránkách a 22 tabulkách a grafech se mu podařilo v odborně náročném, hutném textu srozumitelně sdělit svůj kritický pohled na současné snad nejžhavější globální téma a shromáždit množství přesvědčivých argumentů, které ukazují, že „hypotéza o dominantním, případně jediném vlivu skleníkového efektu na současné globální oteplování... není prokázána“. Kniha je rozdělena do několika kapitol, které zpracovávají téma postupně z mnoha hledisek s důrazem na klimatologii. Pro orientaci čtenáře uvedu přehled kapitol: Pedolog a klimatologie. Globální oteplování. Skleníkový efekt a teplota planety Země. Klimatické změny a jejich příčiny. Podíl klimatu na zrodu a zániku civilizací. Konec katastrofických scénářů? Kacíři globálního oteplování a Jak to tedy je?

Kniha je dalším z cenných příspěvků do dnešní často vášnivé diskuse o globálním oteplování a jeho možných hrozbách pro lidstvo. Diskuse se vede už několik let, ale prudce se rozhořela v letošním roce po vydání zprávy Mezinárodního panelu pro klimatickou změnu (IPCS) v r.2007, která konstatuje, že „... it is extremely unlikely that global climate change of the past fifty years can be explained without external forcing, and very likely that it is not due to known natural causes alone“. Je to varování, které vybízí vlády k razantním

preventivním krokům. Většina klimatologů a snad i veřejnosti se zprávou souhlasí, na rozdíl od kritiků, podle Kutílka kacířů, k nimž se sám hlásí. Ti zpochybňují jak závěry komise, tak i účinnost plánovaných opatření. Námitky kacířů je nutno brát se vši vážností nejen proto, že víme, jak snadno se může věda mýlit a jak snadno vznikne pod vlivem propagandy masová hysterie, tak i proto, že náklady na navrhovaná opatření jsou extrémní a z mnoha důvodů je jejich výsledek nejistý. Je proto třeba dokonale prověřit všechna data, která jsou k dispozici a hledat jiné, možná rozumnější a efektivnější alternativy.

Snad nejznámějším kacířem je B. Lomborg, jehož dvě knihy vyšly i v českém překladu (Skeptický ekolog, Nakl. Dokořán, 2006, a Zchladte hlavy, Dokořán, 2008), a v naší republice prezident Václav Klaus (Modrá, nikoli zelená planeta. Dokořán, 2007.) Všichni tři autoři odmítají katastrofické předpovědi a navrhovaná opatření, politizaci a ideologizaci problému, ale každý z nich z jiného hlediska. Lomborg s hypotézou o rozhodujícím vlivu CO₂ na globální teplotu souhlasí, ale zpochybňuje jeho závažnost, předpovídané důsledky i navrhovaná řešení. Klaus taková opatření odmítá z ekonomického i liberálního hlediska a věří v sílu trhu. Naproti tomu Kutílek se zaměřil na prověření základních dat, ze kterých představa o nebezpečném

globálním oteplování vychází. Podle jeho názoru je zásadní chybou, že panel řádně nezhodnotil klimatické výkyvy v minulosti, které mají podobný nebo i větší rozsah než jsou teplotní výkyvy dnešní a které naznačují, že příčinou vzrůstu dnešních teplot nemusí být nezbytně lidská aktivita. Jiným závažným nedostatkem je, že výběr dat nebyl zcela objektivní, pravděpodobně záměrně byly vyřazeny nebo zkreslovány některé studie. Správně také poukazuje na nepřesnost modelování a zdůrazňuje nutnost opírat se o historická fakta. Ani jeden z proklamovaných důsledků vzestupu teploty není řádně podložen. Kutílkova kritika samozřejmě nemíří k odmítnutí faktu, že v současné době stoupá průměrná světová teplota a že to má určitý, ovšem nejen negativní dopad na neživou přírodu, faunu i flóru. Kutílek je přesvědčen, že základní příčinou není lidská činnost a vzestup koncentrace CO₂. V tomto případě by navrhovaná opatření ztrácela smysl.

K přesnému odbornému posouzení nejsem kompetentní, klimatolog by možná měl k něčemu výhrady. Já mám snad jen jednu obecnější poznámku. Kniha se soustřeďuje na kritiku zprávy, na boření mýtů o katastrofických

důsledcích, ale jen okrajově kritizuje navrhovaná opatření a neuvádí alternativní možnosti, jak na zvyšování teploty reagovat. Nejsem si také jist, zda lze autorům panelu tak ostře podsouvat záměrné zkreslování fakt. A jedna drobnost: v seznamu literatury mi chybějí citace českých pramenů, např. knihy L. Nátra: Země jako skleník. A poslední „nedostatek“: Publikaci považuji za natolik odborně fundovanou, že je škoda, že současně s českým vydáním nebylo připraveno vydání v angličtině. Věřím, že by Kutílkova analýza mohla výrazně zasáhnout i do celosvětové diskuse.

Zastánci teorie o rozhodujícím vlivu lidské činnosti na globální oteplování přijmou knihu jistě kriticky, ale správný skeptik ji pozorně přečte a většinu uvedených argumentů uzná za závažné. Naučí se dívat racionálně na problém globálního oteplování, pochopí jak je komplexní a dosud nedostatečně prostudovaný, a kromě toho v knize najde množství zajímavých informací o změnách klimatu v minulosti a o souběžné evoluci lidstva. Knihu vřele doporučuji nejen pro aktuálnost a provokativnost tématu, ale i pro její přesvědčivost a také pro srozumitelnou, kultivovanou řeč.

PRAVIDLA DĚLAJÍ VĚDU

Klub skeptiků Sisyfos a dogmatismus ve vědě

Ivan Blecha

Redakční poznámka: Článek prof. PhDr. Ivana Blechy, DrSc., vedoucího katedry filosofie na UP v Olomouci, jsme převzali z čtvrtletníku DINGIR č. 3/2008. Autor vstupuje do polemiky započaté v předchozím čísle 2/2008, kde byla na vyžádání uveřejněna stručná zpráva Č. Zlatníka „Bludné balvany podesáté“, na níž v témže čísle reagoval I. O. Štampach článkem „Věda jako ideologie“ (viz též www.dingir.cz). Štampach zde ostře vystoupil proti Sisyfu: je přesvědčen, že naše aktivity jsou motivovány ideologicky (scientismus), mají cenzurní a inkviziční charakter, směřují k omezování svobody slova (je zmíněn zásah Sisyfa proti televiznímu pořadu Detektor). Bludné balvany prý nemají dostatečné zdůvodnění, jejich udílení je neoprávněným výsměchem lidem, kteří jsou odlišného smýšlení. Podle Štampacha činnost Sisyfa vzbuzuje obavy z nové ideologizace vědy, vzdělanosti, kultury a politiky.

Rád bych vstoupil do debaty, kterou svým polemickým článkem na zprávu doc. Zlatníka z Klubu skeptiků Sisyfos otevřel doc. Ivan O. Štampach v 2. čísle letošního ročníku časopisu Dingir. Mám k tomu dva důvody: jednak mě celá věc trápí odborně, jednak jsem byl sám před nedávnem vtažen do podobných vášnivých, ale dost podivných sporů a jsem tedy na celé věci i osobně angažován.

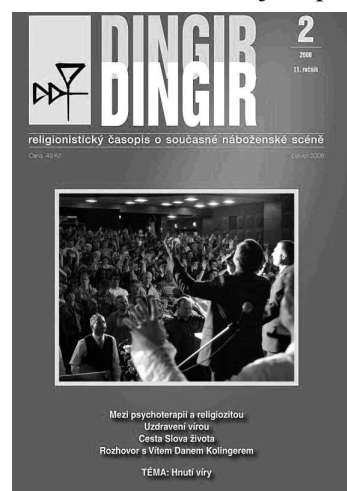
Myslím si, že v nastalé diskusi se nejspíš jedná o nedorozumění a že nakonec mezi stanoviskem kolegy Štampacha a společností Sisyfos nemůže být zásadní rozdíl.

Na začátku je podle mého názoru třeba určit, co dělá

vědu vědou. S tím pak souvisí i posouzení toho, vůči čemu může být věda shovívavější a vůči čemu musí být naopak nekompromisní.

Navrhuji rozlišovat ve vědě tři odlišné věci: *témata, metody a zásady*. Myslím, že mnoho nedorozumění vzniká z toho, že se například zaměňují „metody“ se „zásadami“ vědecké práce. Pokusím se to objasnit. Nebudu se asi vyjadřovat úplně přesně, protože mnohé nemám ještě zcela promyšleno, ale snad to jako námět k úvaze postačí.

Domnívám se, že ve volbě témat by měla být ve vědě úplná svoboda. Ta snad dnes existuje (na rozdíl od nedávné minulosti, neboť totalitní systém se obvykle vyznačuje právě zásahem do volby témat ve vědě) a nikdo ji nepochybnuje. V tomto smyslu se dokonce nemůže objevit žádný spor mezi astrofyzikem či astrologem: oba si za téma zvolili „hvězdné nebe nad námi“, a to je v pořádku. Potom musí, myslím, platit stejná svoboda ve výběru metod, jimiž zvolené téma uchopuji a zpracovávám. Takovou metodou je, pro zjednodušení, třeba pozorování nebo nějaký matematický výpočet, lingvistická analýza atp. I tady se ještě docela dobře může astrofyzik s astrologem shodnout (oba svým způsobem provádějí pozorování).

To hlavní, oč tu běží a kde teprve začíná být věda vědou, však nejsou ani témata, ani metody. Například pouhé pozorování oblohy není přece ještě něčím, co by mohlo být označeno za „vědecký“ postup: pozorovat oblohu mohou i jako rekreatant na pláži, jako zasněný básník, jako vzduchoplavce atp. Vědeckým se stane nějaké pozorování až tehdy, když mám potřebu nebo povinnost je například *opakovat*, když to, co z opakovaného pozorování vzejde, musím *zaznamenat*, *srovnat* s jinými pozorováními, když své závěry musím *zpřístupnit* druhým lidem atp. To, co dělá vědu vědou (a co by si tedy měla vskutku hlídat jako něco výlučného, čím se odlišuje od jiných přístupů ke skutečnosti), jsou proto až *pravidla*, jimiž metodické postupy řídíme, korigujeme, prověřujeme atp.

Těmto pravidlům, která určují užití různých metod, bych rád říkal „zásady“ vědecké práce. Zásady představují jakési nároky na naši činnost, které musejí být nutně splněny, aby použité metody vedly vůbec k výsledkům, jež mají mít status spolehlivého poznání. Nejobecněji formulováno musí být starostí každého vědce učinit výsledky své práce *objektivně* (intersubjektivně) přístupnými, zachytit je v logicky *bezrozporném* podání a hlavně zaručit, aby byly kdykoliv v budoucnu k dispozici dalšímu *testování*. To je nakonec asi královská zásada vědy, jež se vlastně slila do nejvyššího nároku tzv. *falsifikace*. Věda musí být ochotna kdykoliv a jakkoli ověřitelným způsobem vystavit své závěry kritické rekonstrukci. Co tuto podmínku nesplňuje, nemůže být do vědy počítáno.

To neznamená, jak se obávají i někteří členové společnosti Sisyfos, že požadavek falsifikace způsobuje nebezpečnou relativizaci vědeckých poznatků. Například tvrzení, že v textu Odila Štampacha v 2. čísle letošního ročníku časopisu Dingir se ani jednou nevyskytuje jméno Bill Clinton, je trvalá, absolutní pravda. Přesto se pro nějaké účely může stát vědeckým poznatkem jen za předpokladu, že text, o němž tento výrok je, bude kdykoliv k nahlédnutí každému, kdo bude mít potřebu zmíněné tvrzení ověřit. Být k dispozici pro jakoukoliv ověřitelnou falsifikaci tedy neznamená, že něco nemusí platit absolutně. Platí ale i opak: například hypotéza

Tradiční udílení Bludných balvanů popuzuje kritiky skeptiků patrně nejvíc.

o existenci Boha je rozumovými prostředky *principiálně* netestovatelná, neobjektivizovatelná a nefalsifikovatelná - a tak prostě Bůh či víra do vědy nepatří, ačkoli mohou mít svou velkou užitečnost v mnoha jiných oblastech. To jistě ví kolega Štampach jako religionista nejlépe: určitě své vědecké výzkumy neovlivňuje svou konfesí.

Jakkoli se humanitní vědy hodně liší od věd přírodních (v tématech a metodách určitě), v zásadách by s nimi měly mít maximum společného: proč by se v historiografii nebo v lingvistice neměly s určitými obměnami vznášet nároky na opakovatelnost prováděných procedur, na testovatelnost dosažených zjištění, na logickou konzistenci? Dokonce i filosofie může být formulována konzistentně, může ověřitelně citovat z historických spisů, může být intersubjektivně srozumitelná, logicky bezrozporná - a určitě jí to nebrání ve volbě témat či metod (ani v její proslulé a žádoucí „spekulativní“ invenci...).

Myslím, že bychom se tedy mohli shodnout na tom, že o tématech a metodách vědecké práce je možná ta nejsvobodnější diskuse, že ale zásady musí každý vědec dodržovat pevně a bez omluvy. Lpí-li někdo na přísném výběru témat a jiná nepřipouští, bude nejspíš inkvizitor, lpí-li někdo na přísném výběru metod a jiné nepřipouští, bude nejspíš dogmatik. Ale důsledná kontrola nad dodržováním zásad vědecké práce nemá s inkvizicí nebo dogmatismem nic společného - lpí-li tedy někdo například na opakovatelné testovatelnosti dosažených výsledků, je teprve skutečným vědcem!

Takže je podle mě samozřejmě například přípustné, aby se do medicíny vpouštěly tzv. alternativní léčebné postupy. Ale *naprosto* nevyhnutelné přitom je, že při jejich případném použití se musí dodržovat zásady vědecké práce. Ten, kdo je dodržovat nechce, musí být ze společnosti vědců vykázán. V některých oborech lidské činnosti (a často právě v humanitních vědách, kde se ovšem bohužel laxnost k dodržování zásad vědecké práce nejvíce rozšířila) můžeme možná mávnout rukou a pousmát se, když narazíme na nějaké porušení pravidel. Ale v medicíně nebo v technice jde často o život - a tam musí jít bezbřehá tolerance stranou. Pustíme na interní oddělení v nemocnici někoho, kdo přijde s podivným práškem a prohlásí, že účinně zabírá na žloutenku, ale přitom přizná, že neví, jak to funguje, jenom že to má ověřeno na sousedovi? Bude primář na takovém oddělení považován za inkvizitora či dogmatika, když milého šarlatána vykáže ven?

Mám dojem, že právě v tomhle nadělal hodně zmatku zmiňovaný Feyerabend. Jeho učitel Popper mluvil o *zásadách* vědecké práce (falsifikujeme přece určité metodické postupy, třeba chemický pokus nebo matematický výpočet), Feyerabend se ale posunul o „patro“ níž a začal mluvit o *metodách* (jeho hlavní spis se jmenuje „Proti metodě“). A protože ty smíme opravdu volit svobodně a protože vskutku často předem nevíme, které se budou na co hodit a nemůžeme proto ani předem některé zavrhnout, extrapoloval Feyerabend tuto zvláštní a žádoucí *metodickou* volnost na všechno, co dělá vědu vědou. Věda tak prý podle něho (podobně jako umění) nemá

žádné pevné struktury, žádný konzistentní historický vývoj, nemůže vznášet žádné striktní nároky, je sociálním konstruktem a o její práci se může hlasovat. To je právě ten omyl: ne metody, ale *zásady* je to, oč tu běží, a o zásadách vědecké práce se podle mého nehlubšího přesvědčení hlasovat nedá a musí být na ně dbáno velice přísně a bez diskusí.

A to je jádro sporu o pavědu: ani Klub skeptiků Sisyfos se nebude určitě bránit novým tématům či metodám, právem však trvá na dodržování zásad vědecké práce. Nikdo ze Sisyfa nebude jen tak astrologům či léčitelům říkat: „Nemáte pravdu!“ Vždycky všichni říkají: „Vystavte své závěry ověřitelnému testování, pak se teprve bavme o výsledcích, o úspěšné léčbě, o relevanci astrologických předpovědí!“

Když se astrolog Baudyš chlubí, že umí z hvězd vyčíst i to, kdo a kdy si zlomí nohu, nemá jeho tvrzení žádnou relevanci, není-li doloženo haldou ověřitelných pozorování, lékařským nálezem, důvěryhodným svědectvím a dostatečnou statistikou. Jak ostatně získává astrolog informace o svých úspěšných předpovědích? Z děkovaných dopisů svých klientů? Nebo má tým nezávislých pozorovatelů, kteří sledují jeho klienta na každém kroku, zaznamenají a zdokumentují danou událost (a takhle zdokumentují tisíce podobných událostí), aby pak vyhodnotili relevanci astrologických předpovědí? A tak jako nemůže být látka, která nebyla dostatečně testována, uznána v medicíně za lék (tedy za produkt vědeckého výzkumu), nemůže být ani činnost, která není ochotna podrobit se testování nebo z něho vyšla nepříznivě, prohlášena za vědu.

Tohle a nic jiného požaduje Sisyfos, když namítá, že na univerzitní půdě nemá co dělat astrologie (do podobného sporu jsem se před časem ostatně namočil i já sám), tohle vyzdvihuje i doc. Zlatník ve svém příspěvku. Navíc vědci přece nezavírají astrologie do vězení, mohou si vydávat stovky časopisů a mít tisíce webových stránek. Ale trvat na identitě a zásadách vědy a na pracně vydobyté autonomii univerzitních pracovišť nemůže být z principu nic dogmatického ani inkvizičního. Kdybychom tady připustili relativizaci a řekli, že vědou může být *jakkoliv vedený popis skutečností*, pak zkolabuje naše civilizace, protože na uvedených zásadách jsme postavili její výdobytky všeho druhu, průmyslem počínaje a medicínou konče. Celý konflikt s pavědou stojí právě a jedine na tomhle! Nenašel jsem dosud na práci Sisyfa nic, co by bylo v rozporu s touto maximou. A nemůže to být ani v rozporu se stanoviskem kolegy Štampacha, protože sám základní zásady vědecké práce vypočítává jako žádoucí a zaujímá k nim souhlasný postoj.

Udělování Bludných balvanů proto nepovažují za inkviziční počin či za výsměch těm, kteří se snaží o alternativní pohledy na věc. Naopak: jde o recesi, která má nakonec celou proceduru odlehčit. A onen útok na pořad Detektor? To je přece naprosto v pořádku právě s ohledem na to, co jsme si řekli výše: jde totiž o to, že pořad Detektor se tvářil jako seriál, v jehož upoutávce stálo, že se něco dozvíme o „nejvýznamnějších a také nejzáhad-

nějších otázkách ze světa vědy, umění a společenského života, které jsou dodnes zahaleny řadou tajemství“, a v obrazovém doprovodu této upoutávky se míhal Nicola Tesla, Albert Einstein a různé symboly vědecké práce. Navíc se vysílal jako *vzdělávací pořad*. Tedy vystupoval *jménem vědy*. Myslím, že dr. Grygar v jednom televizním rozhovoru zdůraznil, že by nic nenamítal proti tomu, aby takový pořad na obrazovce byl, ale jako zábavný a ne ve veřejnoprávní instituci pod hlavičkou vzdělávacích dokumentů.

Když Sisyfos útočí na „pavědce“, neútočí na lidi, kteří chtějí něco zkoumat, kteří chtějí používat neotřelé metody, ale na ty, kteří se vydávají za vědce, aniž by dodržovali zásady vědecké práce. Společenství vědců musí hájit svou čest a identitu stejně, jako ji bude hájit kolega Štampach, když jej osobně někdo napadne nebo když se z jeho knížek bude nesprávně citovat a překrucovat smysl jejich sdělení. Ostatně - pokud se dobře pamatuji - takový zápas musel vsutku před nedávnem statečně podstoupit.

Všimněme si jednoho velmi důležitého paradoxu: *striktní* lpění na dodržování zásad vědecké práce je právě projevem hluboké *pokory* před obtížnou uchopitelností reality a dokladem toho, že jsme si dobře vědomi své omylnosti. Opakovat nějaké pozorování mě nenutí můj osobní zájem či příkaz nějaké autority, ale původně například *nejasnost* faktu, který jsem získal, *nejistota*, zda se podruhé stane totéž a zda mohu předpokládat nějaký běh událostí apod. To je zřejmým dokladem toho, že je to sama realita, co se tu hlásí o „svá práva“, co mě nutí být ve střehu, nebýt nedbalý. Naopak dogmatik je z tohoto hlediska vlastně ten, kdo něco tvrdí o skutečnosti, aniž by byl ochoten svá tvrzení dostatečně vystavit testování. Takhle je dogmatikem právě astrolog, protože vyhláší „objektivně platné“ závěry o konstelaci hvězd a o lidských osudech, aniž by byl ochoten podrobit se přísné prověrce svých závěrů podle zásad vědecké práce anebo bral odpovědně v potaz fakt, že každá taková prověrka skončila krachem.

A pak tu máme prostě i onu obecnou rovinu: rovinu vzdělání a citu pro ně, rovinu úcty k určitému typu práce, který přináší prospěch a má výsledky. Znevažovat tyto hodnoty lacinou alternativou a tu klást na stejnou úroveň, je kulturní barbarství. Obrana hodnot vzdělání a skeptické vědecké práce nikdy nemůže přinést nic špatného: má v sobě přece étos, který je vnitřně pojištěn proti jakémukoliv násilí a netoleranci. Všichni členové Sisyfa by podepsali to, co kolega Štampach uvádí: že věda se může mýlit a že je to namáhavé a často nevděčné počinání. Proto se také Český klub skeptiků nazývá Sisyfos.

Je-li tedy starost o čistotu vědy vlastně starostí o kritické, skeptické, kontrolovatelné myšlení, pak jde o starost, které se nemusíme bát. Je pevně spjata s chvályhodným mravním impetem. A šířit tento mravní impetus jako jeden z pilířů každého skutečného vzdělance přece není projevem žádné pýchy nebo násilí, i když to předpokládá úporný „zápas“ proti každému, kdo jej znevažuje nebo nevědomky poškozuje.

ALTERNATIVNÍ VĚDA V RAKOUSKU III.

Prof. Dr. Ulrich Berger

Z časopisu Skeptiker 3/2008

Z německého Gießenu do Linze v Horním Rakousku je to přes 600 km. Dr. Walter Medinger byl proto svému známému vděčný, že u něj mohl, než se vydá na cestu domů, povečeřet a přespat. Do Linze přijel dr. Medinger proto, aby vypovídal u soudu, ale ne jako svědek svého známého, který byl obžalován z podvodu, ale jako nezávislý odborný znalec.

Mnohohlavně objasnil, podle jakých komplikovaných fyzikálních zákonů fungují obžalovaným vyráběné a jím rovněž za 300 € prodávané hliníkové destičky, které mají údajně chránit před škodlivým zářením mobilních telefonů. Při jejich výrobě v garáži obžalovaného je dle jeho vyjádření použita špičková technologie včetně přístroje, který mění gravitační vlny na vlny zvukové. Další slyšení znalce Medingera bylo odmítnuto z důvodu jeho předpoklady a obžalovaný, který již dříve prodával neúčinné kapky na léčení rakoviny, byl odsouzen k šesti letům vězení kvůli podnikatelským podvodům ve 28 případech. Na neúspěšné Medingerovo vystoupení před Zemským soudem v Gießenu reagoval za pár týdnů poté rakouský Svaz soudních znalců. Medingerovy kompetence jako znalce však nebyly omezeny, nýbrž naopak dokonce rozšířeny. Je to šokující, ale Medinger byl jmenován prvním rakouským soudním znalcem „pro zkoumání a posuzování poruch elektromagnetických polí s biologickým vlivem a pro posuzování účinnosti ochranných prostředků“, jinými slovy znalcem pro zemní záření a čipy mobilů.

Pravotočivá voda, pravotočivé vlny a Gabriel-Chip

Výše popsaná neslavná epizoda se udála v roce 2004. Na první pohled není zcela zřejmé, proč zrovna Walter Medinger vypracoval znalecký posudek na šarlatánský výrobek proti „elektrosmogu“. Není totiž ani fyzikem ani lékařem, nýbrž chemikem. Zasloučení ovšem vědí, že již dva roky předtím na sebe upozornil podobným posudkem. Tehdy potvrdil účinnost proti záluďnému záření u jiné hliníkové destičky, která se lepila na mobilní telefony a která vešla ve známost jako „Gabrielův čip“. K výrobě tohoto čipu sice nebyly potřebné žádné gravitační vlny, zato ale podle patentu „pravotočivá voda“, což ovšem ve vědě za kritérium kvality také neplatí. Prodával se za pouhých 30 €. Účinnost čipu má spočívat v tom, že „levotočivé“ a proto „škodlivé“ vlny vyzařované mobilem mění na „pravotočivé“, které odpovídají vlnám „přírodním“, tedy neškodným. Čip vynalezl dnes 78-letý Franz Gabriel ze Salcburku. Svými příznivci je označován jako „přírodovědec“.

V Rakousku je takto označováno i mnoho jiných vynálezců, kteří jsou sice s vědou spíše na válečné stezce, ale

po mnohaletém důkladném pozorování přírody získali údajně schopnost rozpoznat ty nejskrytější souvislosti světa. Získanou schopnost pak mění na hotové peníze. Někteří z těchto „přírodovědců“ prodávají zařízení na získávání „volné energie“, jiní přístroje na oživení vody a další například prodávají „naprogramované“ hliníkové fólie, o kterých tvrdí, že obzvláště škodlivé „termické efekty“ záření mobilů, spočívající v „pravotočivých vlnách“, dokážou tyto fólie do jisté míry „neutralizovat“.

Účinek neúčinných výrobků byl výrobcem dosud dokladován dostatečně známými, poněkud z alternativní medicíny pocházejícími šarlatánskými testy. Firmami uváděné důkazy účinnosti byly jakoby opsané z lexikonu paravěd: testy s použitím kyvadla, proutku či biotenzoru, s použitím přístroje pro biorezonanci, kineziologické svalové testy, mikroskopie v temném poli a různé fantazie inspirované krystalizací vody. Ani na lehkověrné zákazníky však dojem už nedělaly. Trh volal po studiích, které by měly alespoň zdání objektivitu, vědeckosti a věrohodnosti. A toto volání vyslyšel dr. Walter Medinger.

Úřední potvrzení účinnosti

ve prospěch humbuku kolem mobilů

Medinger měl velikou výhodu. Nebyl totiž jen tak někdo. Byl vedoucím oddělení pro ochranu přírody a životního prostředí na magistrátu města Linz. Navíc byl členem rakouské Rady pro životní prostředí, členem Výboru pro životní prostředí rakouského Svazu měst a soudně certifikovaným expertem pro oblast ochrany životního prostředí a chemie. Medingerův názor platil téměř za úřední stanovisko. „Úřední potvrzení účinnosti“ Gabrielova čipu, kterým se pak firma Gabriel-Tech oháněla, jí pomohlo k enormním ziskům.

Brzy se však ozvali kritici: V časopise Zeit byl otištěn článek s titulkem „Humbuk kolem mobilů. Obskurní technikou proti elektrosmogu chtějí šarlatáni vydělávat.“ Ve Frankfurter Allgemeine Zeitung zase bylo možné číst: „Humbuk na vysoké úrovni. Naprostá lumpárna: Gabrielův čip jako neutralizátor záření mobilů.“ O čip se pak začala zajímat k malé radosti výrobce také televize. Zpráva druhého programu německé televize ZDF v pořadu ZDF-Magazin WISO měla titulky: „Fólie před zářením mobilů nechrání“. Prof. Jiri Silny z Vysoké technické školy v Cáchách vzal Gabrielův čip pod lupou a nezjistil žádnou účinnost.

Od koherence k divergenci gradientu pole

Inovací Waltera Medingera byl nový druh fyzikálního testu, spočívající v měření vertikální složky indukce magnetického pole Země. Medingerovou ideou bylo, že mobily a jiné přístroje neškodí člověku přímo svým vyzařováním, nýbrž tím, že narušují přirozené magnetické pole Země. Přitom nemá být rozhodující síla magnetic-

kého pole, nýbrž jeho náhlé změny. Funkční ochranné opatření, např. Gabrielův čip, říká Medinger, umí náhlé výkyvy tlumit a tím magnetické pole vyrovnávat. Toto vyrovnání znázorňuje Medinger tak, že magnetometrem měří na pokusné ploše 1 m² na 11 x 11 bodech mřížky vertikální složku indukce a to nejdříve bez mobilu, pak s mobilem bez čipu a nakonec s mobilem opatřeným čipem. Hodnoty jsou pomocí software interpolovány, opatřeny ekviskalárními čarami a vybarveny. Celé to potom vypadá jako meteorologická mapa, kterou Medinger označuje jako „Vzorek koherence pole“. Obě „meteorologické mapy“ se pak položí na sebe, určí se rozdíl mezi oběma a ten se porovná s hodnotami získanými bez mobilu.

Toto porovnání je bohužel čistě subjektivní interpretací barevných „meteorologických map“. Tu se třeba blíží od severozápadu tlaková níže, pardon, „narušené“ pole, které ale po intervenci čipu pokračuje jižním směrem. Tu zase jsou chváleny oblasti s mírným klimatem („vyrovnané magnetické pole“), zatímco v jiných oblastech hrozí bouře („narušené zóny“). Pro objektivizaci této očividně pochybné srovnávací metody se používá takzvaný „vyrovňovací index“, jehož definice je ale nanejvýš mlhavá. Mluví se o různých filtrech pro naměřená data, aniž by bylo řečeno, co a z jakých důvodů má být odfiltrováno. Někdy se používá i tato varianta: Z obou „meteorologických map“ s čipem a bez něj se zjistí síla výkyvů uvnitř čtverce. Ze zjištěné hodnoty vypočítá speciální software nejdříve takzvaný gradient pole a potom pomocí jistého vzorce se určí něco, co je nazváno divergencí. Výsledek se pak jmenuje „divergence gradientu pole“ FGD, což je opět skalárním polem, tedy „meteorologickou mapou“. Dostali jsme se tím ke stejnému problému jak uvedeno výše.

Problémy měření jsou čtyři: Zprvce není zjištění „vyrovnaní magnetického pole“ na základě subjektivního porovnávání barevných obrázků žádnou akceptovatelnou metodou. Za druhé je zcela nejasné, zda jsou eventuální naměřené odchylky statisticky signifikantní. Statistická analýza je ale nemožná, protože se jedná o malý počet měření a navíc vždy ve stejném pořadí. Za třetí je sporný výpočet FGD pole, které bylo získáno číselnou interpolací z jednotlivých bodů měření. Protože totiž existuje množství způsobů interpolace, jsou veškerá takto získaná data do jisté míry artefakty použitého software a tím celkově nepoužitelná. „Vrstevnice“ obrázků FGD ukazují řadu „vrcholů“ a „nížin“, všechny pěkně seřazené zrovna na měřených bodech.

Ani čtvrtý problém nelze podceňovat: I kdyby k „vyrovnaní magnetického pole“ docházelo, chybí jakýkoliv důkaz, že má nějaký vliv na zdraví člověka. Mimochodem: Mluvíme tu o „vyrovnaní“ statického magnetického pole s hodnotami, které leží v toleranci chyby měření dobrého magnetometru. Vezmeme-li ještě v úvahu, že zdravotní relevance případných atermických efektů záření mobilů je podle současného stavu znalostí pouhou spekulací, nelze se divit, že experti na elektromagnetická pole posuzu-

jí dění kolem Gabrielova čipu takto: Nesprávná metoda měření má dát osvědčení o nedoložené účinné ochraně proti imaginárnímu nebezpečí.

Znalec čipů mobilů

Technikům na Úřadu pro životní prostředí v Linci byla celá záležitost kolem čipů podezřelá a negativní ohlas v tisku vůbec nemohli potřebovat. Brzy po svém razantním nástupu do předsednictva spolku „Gabrielova společnost pro výzkum“ byl Medinger dočasně ze své funkce na magistrátu odvolán. Odešel do Štýrského Hradce, kde společně s Wolfgangem Homannem jako obchodním vedoucím založil firmu s nabuřelým názvem „International Institute for Research on Electromagnetic Compatibility“ (IIREC). Hlavní náplní IIREC byly posudky na nejrůznější přívěsky, nálepky, fólie, krabíčky atd., sloužící k ochraně proti záření a k odrušení vlivů životního prostředí. Dalšími aktivitami byla „Akademie IIREC“, nabízející školení spolupracovníkům, kteří se zabývají měřením podle metody měření IIREC (s barevnými obrázky) a semináře o atermických efektech a jejich vlivu na člověka, které byly lékařskou komorou uznány pro další vzdělávání lékařů. Současně vydali Medinger s Homannem knihu s trapným titulem „Příroda se otáčí doprava“, která měla vymyšleným „pravotočivým vlnám“ Gabrielova čipu dopomoci k uznání. V tom měli úspěch – krátce nato byl IIREC Rakouskou hospodářskou komorou uznán jako „Technický úřad pro elektromagnetickou ochranu a životní prostředí“.

„Úřední doklad o účinnosti“ již zní docela dobře, ale „vědecký doklad o účinnosti“ by byl ještě lepší. Tak asi

Měření podle Dr. Medingera

firma Gabriel-Tech uvažovala, když hrdě oznámila, že se právě provádí dvojitě zaslepená studie pod vedením fyzika dr. Lebrechta von Klitzing. Závěr studie se poněkud protáhl, ale nakonec Gabriel-Service-Center přece jen na internetu oznámilo: „Rozsáhlá dvojitě zaslepená studie dokazuje účinnost Gabrielova čipu“. Zájemce si mohl studii dokonce stáhnout, ale – jaké překvapení! Jako vedoucí studie nebyl uveden doktor von Klitzing, nýbrž jistý dr. Medinger z IIREC, se kterým na této studii spolupracovala „celostní lékařka“ a lékařská vedoucí IIREC dr. Elisabeth Plank. V následujících měsících byl IIREC tak pilný, že se stal vážným konkurentem IBBU dr. Kempeho (viz první článek o alternativní vědě v Rakousku ve Zpravodaji č. 4/2007). Certifikát od IIREC již má „Prostorový harmonizátor Airdoc“ a „Čip pro mobily Airdoc“, které mají chránit před zemním zářením, postel s názvem „Dobré ráno“ s pozitivními účinky na podzemní prameny, „Kosmický energetizátor UMH“, „Formovač pole JFR“, „Neutralizační čip pro mobily“, „Vyrovnávací fólie Zone030“, „Harmonizátor záření Vita Tronic“, čip pro mobily „Zlatý bod“ a další pozoruhodné vynálezy. Poslední ze jmenovaných vynalezl starý Medingerův známý, sám pan Gabriel.

Podélné vlny a vědecké pohádky

„Nic není tak praktické jako dobrá teorie“. To si pravděpodobně myslel Walter Medinger, když zkusil podepřít barevné obrázky své měřící metody vědecky znějící pohádkou o principu účinnosti Gabrielova čipu. První představu o Medingerově teoreticko-vědecké expertize si bylo možné udělat již v roce 2003, kdy ve věstníku „Rakouského svazu pro radiestezii a geobiologii“ (rakouských proutkařů) vyšel Medingerův článek „Harmonikální struktury v morfogenetickém poli“.

Konkrétnější byl pak Medinger ve své přednášce s názvem „Ruší rádiové vlny biologicky relevantní informace? Výsledky měření v magnetickém poli a fyzikální model“, přednesené v rámci Symposia o matematice na universitě v Linci. Řeč je v ní o skalární elektřině, ale co se tím vlastně míní, jasné není. Některé fyzikální veličiny z oboru elektřiny jsou sice skutečně skalární veličiny, výběr slov však připomíná neexistující podélné elektromagnetické vlny profesora Konstantina Meyla, které už údajně objevil Nikola Tesla. V esoterických a alternativně medicínských kruzích jsou však velmi oblíbené.

Meyl není pro Medingera žádným neznámým. Zúčastnili se v roce 2005 společně kongresu „Německé společnosti pro energetickou a informační medicínu“ na téma „Energetizovaná a informovaná voda“, kde Medinger referoval o „Nových měřících metodách pro měření účinku elektromagnetických polí a vln na vodu“. K příručce o Gabrielově čipu byl připojen „vědecký dodatek“ s názvem „Vyzářování mobilů narušuje miliony let starou rovnováhu“, který napsal dr. Medinger. V něm je skutečně odstavec o „podélných (Teslových) elektromagnetických vlnách“. Na domovských stránkách IIREC se můžeme dočíst, že „Voda je nejen hlavní složkou biologické tkáně, nýbrž i vynikající paměť pro elektromagneticky kódované in-

formace.“ A také že „IIREC vyvinul způsob, jak lze tuto informaci přečíst“. První věta tohoto smělého tvrzení je pseudofyzikou nejhrubšího zrna. Co to znamená pro část druhou nechť si laskavě čtenář domyslí. Vážnost svému tvrzení chce IIREC dodat odvolávkou na britského elektroinženýra Cyrila Smitha, který „rezonanční frekvenci“ vody určuje pomocí kyvadla, homeopatii vysvětluje jako „zkřížený makroskopický kvantový systém“ a zabývá se „vlivy skalárních vln na biologické systémy“.

Ruští šarlatáni a kvantový biopočítač

V jednom dopise na rakouské Ministerstvo technologie cituje Medinger nejen Cyrila Smitha jako „špičkového experta pro elektrosenzibilitu“, nýbrž odvolává se také na výroční zasedání „Pracovního kroužku pro biopsychofyziku“ z roku 2003. Tam mezi jinými mohli přednášet tak přesvědčiví pánové jako Peter Gariaev, kterého Medinger cituje také v příručce o Gabrielově čipu. Gariaev údajně pomocí „kvantového biopočítače“ objevil, že lidské geny spolu komunikují prostřednictvím zvukových a světelných vln a přenášejí přitom „4-dimenzionální epigenetické informace“. Biofyzikální výroční zasedání se konalo v Linci s podporou z prostředků, určených pro ochranu životního prostředí.

Medinger se ve svých „vědeckých“ úvahách dále odvolává na ruského astrofyzika Nikolaje Kozyreva, který po traumatických létech v Gulagu vyvinul teorii, podle které hvězdy svítí proto, že mění čas na energii. Dalším Medingerovým pramenem jsou ruští fyzici Šipov a Akimov, jejichž působení hodnotil deník Frankfurter Allgemeine Zeitung v článku s titulkem: „Ruští šarlatáni léčí ozónovou díru – v Rusku kvete pseudověda“.

Jako důkaz pro tvrzení o zázračné funkci Gabrielova čipu využil Medinger i samu o sobě seriózní, ale spekulativní teorii „mikrodynamiky“ profesora Wernera Hofera z university v Liverpoolu, který mi písemně sdělil, že tím není v žádném případě nadšen a že je to balamucení. Firma Gabriel-Tech mezitím zařadila zpátečku. Na svých webových stránkách se chlubí úředním ověřením svých výrobků, současně se distancuje od esoterických principů působení a od Medingerových „pravotočivých“ vln těmito slovy: „Není pravda, že Gabrielovy čipy něco neutralizují. Neotáčejí ani vlny, ani frekvence. Také je nutné zdůraznit, že Gabrielovy čipy nejsou ozařovány ani orgonskými paprsky, ani Teslovým generátorem a nejsou ani vystavovány bioenergetickým polím. Nejsou také do nich vtačovány žádné krystaly, žádné silikáty ani jiné, s přírodními substancemi identické materiály“. Po pokusu osvobodit čip ze spárů esoteriky se Gabriel-Tech zase na svých stránkách vrací do její náruče odvolávkami na proutkařského guru dr. Hartmanna a na americkou šarlatánku Huldu Clarkovou.

Radiestezie, geomantie a slídové destičky

Proutkařské mýty o „Hartmannově mřížce“ a systém „Benker-Kube“ se Medinger snažil využít ve svých „odborných posudcích“. Takovou pasáž lze najít na webu a Medinger v ní popisuje, jak se k bádání dostal: „Přes

Novou medicínu a seznámení se s dílem V. Schaubergera (který žil jistou dobu v Linci) jsem se dostal k udivujícím vlastnostem vody a přes stavební biologii a elektrosmog k radiestezií a geomantii, které nyní považují za doplněk vědecké medicíny“.

Hluboký vhled do Medingerových začátků experimentálního bádání se nachází na jednom diskuzním fóru: „Walter ve svém bytě zjistil pomocí magnetometru poruchu v průběhu magnetického pole a tento průběh pečlivě změřil. Číselnou interpolací pak vypočítal vektorový potenciál. Odrušení provedl tak, že zhotovil malou krabičku z modelářského hliníkového papíru v poměrech podle biblické archy úmluvy, do které vlepil slídovou destičku“.

Medingerův partner Wolfgang Homann je nyní obchodním vedoucím firmy BiCoTec GmbH, jejíž neutralizátory elektrosmogu „Elektrosmog-Wirkträger“ mají samozřejmě certifikaci od IIREC a Elizabeth Planková založila „Institut pro bioelektřinu a výzkum prostorové koherence“. S IIREC vytvořil tento institut základ pro QResearch, přičemž Q zde neznamená Quacksalbeirei (šarlatánství), nýbrž „Quantenbiologie“, což je vlastně totéž.

IIREC již expandoval do Izraele, kde dceřinná firma uvedla na trh odrušovací fólie, certifikované ve Štýrském Hradci. Medingerovo povýšení na znalce pro čipy mobilů sice bylo zrušeno, ten však nově vystupuje jako „biofyzik“ a za pouhých 330 € nabízí kurz hlubinné matematiky, která souvisí s „Global-Scaling“ dr. Hartmuta Müllera. Ten zase o hlubinné matematice pořádá semináře jako hostující referent v IIREC. Objevil také kosmické „loterijní předpovědi“ a lidstvu slíbil „biomobily“. Na ty lidstvo sice stále ještě čeká, jedno je však jisté: Budou-li, pak jistojistě se zlatým Gabrielovým čipem a s certifikátem od IIREC.

Z internetových stránek německých skeptiků

NÁVRAT GRAFOLOGIE

Personální šéfové znovu sázejí při výběru personálu na pochybné metody.

Kdo se v osmdesátých letech ucházel o místo a svoji písemnou žádost napsal na mechanickém psacím stroji, musel zpravidla své podklady - jak se učilo ve škole a jak firmy vyžadovaly - doplnit o ručně psaný životopis, protože písmo údajně vypovídalo o vhodnosti uchazeče pro dané místo. S rychlým rozšířením výpočetní techniky v posledních desetiletích a se stoupajícími nároky na způsob, jak se o místo ucházet, se zdálo, že tato forma hodnocení uchazečů o místo zmizela.

Novinářka Claudia Hennendeuten však posluchače stanice Deutschlandfunk informovala o tom, že stále více firem se k výkladu písma znovu vrací. Zmínila např. grafoložku, která je činná jako poradkyně personálních šéfů různých firem. Hranaté písmo hodnotí jako písmo člověka, vhodného pro vedoucí funkci, zaoblené tvary písma prý znamenají ochotu přizpůsobit se a takovým písmem má psát člověk referentského typu. Asi třiceti charak-

teristickým znakům písma si troufá poradkyně přiřadit charakterové vlastnosti pisatele. V jedné analýze písma uchazeče o místo píše: „Občas musí zvládat kolísání nálady a svoji vnitřní netečnost nedokáže nikdy skrývat. Celkově snaživý, ale ve své podstatě málo zakotvený člověk, který si pravidla a normy vykládá dosti volně.“ Je otázkou, jak grafologie na základě písma dospěla k tak významným analýzám osobnosti.

V Německu si podle grafoložky nechává radit v personálních záležitostech 5 až 10% firem. V jiných zemích to je prý mnohem více. To je ovšem velmi na pováženou, neboť pro svá tvrzení nemá grafologie žádné vědecké důkazy. Proto také byla v sedmdesátých letech 20. století z univerzit vykázána, ač do té doby byla součástí psychologie. Grafologická osobnostní hodnocení uchazečů byla s vědeckými poznatky neslučitelná. Gershon Ben Shakhbar z jeruzalémské Hebrew University nechal grafologům vyhodnotit ukázky písma 80 bankovních úředníků a jejich závěry, týkající se profesní a sociální kompetence pak porovnal s hodnocením představených těchto úředníků, kteří je dlouhá léta znali. Výsledky grafologů nebyly o nic lepší, než kdyby byly sestaveny pomocí generátoru náhody. Ben Shakhbar jim přiznává relevanci, která přísluší čtení z kávové sedliny. Kanadský psycholog Barry Beyerstein, který se zabýval sklonem člověka k chybným závěrům a jeho lehkověrností, dospěl analýzou 200 grafologických hodnocení k závěru, že grafologie je v nejlepším případě srovnatelná s astrologií.

Vědecké poznatky, které jsou ohledně analýzy písma k dispozici, nejsou využívány k personálnímu poradenství, neboť k tomu jsou naprosto nevhodné. Slouží znalcům písma např. v kriminalistice. Každý rukopis má individuální zvláštnosti, které lze využít například při vyšetřování pachatelů, kteří píšou vyděračské dopisy. Také změnu písma jako důsledku nemoci je v mnoha případech možné vysledovat.

Kdo se tedy uchází o místo u firmy, která kromě podpisu požaduje ještě ručně psaný životopis nebo něco podobného, měl by se zeptat k čemu tento (již dlouho nepatřící ke standardu) ručně psaný životopis potřebují, nebo se zajímat o místo u firmy, která uchazeče vybírá podle seriózních kritérií.

STEINEROVI STOUPENCI SI STĚŽUJÍ NA KRITICKOU KNIHU

Novinář Grandt je vystaven nátlaku. „Svaz svobodných Waldorfských škol“ (BFW) si u zemského soudu ve Stuttgartu vymohl opatření, podle kterého prozatím nesmí být expedována nová kniha kritika antroposofie Michaela Grandta „Černá kniha Waldorfu“.

Grandt, z minulých let známý svými kritickými knihami o antroposofii a Waldorfských školách, citoval ve své nové knize z antroposofické odborné publikace „Tresty ve výchově dětí“, ve které byly otištěny sporné názory na bolestný zážitek u dětí. Ten byl popsán jako „očistující duši a probouzející sebevědomí.“ BFW se domnívá, že ho citát uvádí do podezření, že bagatelizuje a ospravedlňuje tělesné tresty žákyň a žáků.

Proto podal u soudu žalobu, ve které zdůraznil, že citát je sice korektní, ale že v novějším vydání byl text doplněn o větu: „U čistě fyzické bolesti např. při úderu nebo polhlavku přichází očistující vliv bolesti v úvahu jen vzácně.“ Celkem protestuje BFW proti 120 místům v Grandtově knize.

Nemělo by se zapomínat, že antroposofické spolky jsou již léta vystaveny silné kritice kvůli esoterické nauce o léčení a kvůli rasistickým a antisemitským tendencím v díle zakladatele antroposofie Rudolfa Steinera. Proto se také Spolkové ministerstvo pro rodinu pokoušelo dát Steinerovy sporné knihy na index. V minulém roce se podařilo švýcarské společnosti „Akce dětí holocaustu“ (AKdH) zabránit vydání sbírky statí Rudolfa Steinera, ve které je mimo jiné bez komentáře uvedeno, že Židé jsou „chybou světových dějin“. Michael Grandt tehdy společnost podpořil. Ve své nové knize se Grandt zabývá zvláštní rolí Waldorfských škol. Novinář Alexander Kissler v jednom rozhovoru říká: „Grandtova Černá kniha klade závažné otázky: Je antroposofické pozadí Waldorfských škol dostatečně diskutováno? A smí stát ve své benevolentní neutralitě přehlížet, že soukromé školy volí výchovu, která je svojí metodou i obsahem velmi vzdálená standardu státních škol?“

Knihu „Tresty ve výchově dětí“ lze přinejmenším v antikvariátech bez problémů koupit v různých vydáních bez jakýchkoliv následných úprav. Naproti tomu než bude rozhodnuto o odvolání, musí vydavatel Grandtovy knihy Klaus Altepost opatřit knihu vysvětlujícím vloženým listem.

NOVÉ FÓRUM KREACIONISTŮ

Nekončící debaty mezi evolučními biology a stoupenci nauky o stvoření dostaly nový impuls, vyvolaný snahou kreacionistů zintenzivnit pomocí internetu svoji snahu o ovlivňování lidí. Ken Ham, zakladatel „Creation Museum“ v Kentucky umístil před několika týdny na web on line magazín s názvem „Answers Research Journal“ (ARJ).

Ham jde s dobou a chce proto dbát na to, aby se „kreacionistické“ informace dostávaly na veřejnost rychleji. Články směřjí a mají být ze sítě stahovány a šířeny. Dle názoru vydavatele mnoho lidí neví, jestli informacím na internetu mohou věřit, a proto ujišťuje, že s ARJ spolu-

pracují jen ti „nejlepší myslitelé“ kreacionistického bádání. Slibuje ten nejvyšší vědecký standard, který chce dosáhnout pomocí Peer Reviews. Míni tím ve vědě běžnou zvyklost oponentury, podle které se před zveřejněním dá článek posoudit jiným expertům. V případě ARJ však má jít o experty kreacionisty. Na rozdíl od přírodovědců, považujících objektivní ověřování tvrzení kýmkoliv za samozřejmost, mají být tvrzení expertů kreacionistů ověřována pouze ctnostnými křesťany. Fiktivním ověřením chtějí odpůrci evoluční teorie čelit kritice, že články autorů věrných bibli nebyly procesu ověření podrobeny. Našli tedy řešení: kreacionisté ověřují kreacionisty. Co se tím má rozumět, vyplývá z prvních článků magazínu ARJ. Desmond Allen např. píše o sjednocování fyzikálních a metafyzických představ o světě. Fyzikální realita je podle něj jen holografickou podobou Boží vůle, a protože člověk, i když jen v omezené míře, může své okolí, holografickou realitu, ovlivňovat, jsou biblické zázraky a zázračná uzdravení možná. Tak jednoduché to tedy je.

Finance zajišťuje pro ARJ seskupení „Answers in Genesis“, které kreacionistické ideje již dlouho mezi lidmi šíří. Na jeho stránkách se můžeme dočíst, že člověk se na Zemi vyskytoval ve stejné době jako dinosauři, a nálezy dinosauřích fosilií jsou dokladem toho, že Noe je též vzal na svoji archu. Protože potopa se měla konat před 4.500 lety, nemohou být dnes známé fosílie starší. Tak jednoduše to ovšem kreacionisté nevykládají. Autoři, většinou sami akademici, se pokoušejí šířit kreacionistické myšlenky pomocí vědeckých formulací a ověřené poznatky se zároveň pokoušejí relativizovat.

Na adresu kreacionistů poznamenal v jednom článku v „Presetext Austria“ fyzik a historik vědy Ernst Peter Fischer (autor knihy „Die andere Bildung: Was man von den Naturwissenschaften wissen sollte“): „Člověk má dojem, že kreacionisté míní, že vědci neuznávají náboženství a popírají dokonce Boha a chtějí dokázat, že Bůh neexistuje.“ Podle jeho názoru se však věda a náboženství vylučovat nemusejí a jako příklad uvádí religiozitu Newtona a Leibnize.

Stránky „Answers in Genesis“ jsou na webu již i v němčině. Jistě nebude dlouho trvat a bude v němčině vycházet i „Answers Resarch Journal“.

Z DRUHÉHO BŘEHU

APOKALYPSA ANEB TŘICET DNÍ, KDY NESKONČIL SVĚT

Londýn/Praha 8. října (ČTK/The Times) - Předpovědi konce světa jsou stejně staré jako svět sám. Britský list The Times vybral 30 nejpozoruhodnějších předpovědí apokalypsy, která z toho či onoho důvodu nenastala.

1) 2800 let před naším letopočtem: Nejstarší dochovaná předpověď o bezprostředním konci světa byla zapsána na asyrské hlíněné tabulce a začíná slovy: „Naše země se v těchto dnech zvrhává. To jsou známky, že se svět rychle blíží ke konci. Úplatkářství a korupce jsou běžné.“

2) 1. století našeho letopočtu: V evangeliu svatého Matouše, 28. verši 16. kapitoly, je tento citát připisovaný Ježíši: „Amen pravím vám: Jsou někteří z stojících tuto, kteříž neokusí smrti, až i uzří Syna člověka, přicházejícího v království svém,“ což by mohlo znamenat, že poslední soud nastane během života těch, kdo byli v té době na světě. Také Kniha Zjevení naznačuje spíše bezprostřední než vzdálenou chvíli, kdy zazní trouby posledního soudu. Zjevení Janovo 22/12 říká: „A aj, přijďuť brzo, a odplata má se mnou, abych odplatil jednomu každému podlé skutků jeho.“

3) 2. století našeho letopočtu: Montanisté, stoupenci sekty, kterou založil Montanus z městyse Artabanu ve Frýgii kolem roku 155 našeho letopočtu, byli zřejmě prvním zaznamenaným křesťanským kultem „konce světa“. Věřili, že triumfální návrat Krista na zem je na spadnutí, a vytvořili si základnu v centrálním Turecku, kde čekali na konec světa. Montanus byl nesmírně charismatický vůdce, a přestože všechna jeho proroctví selhala, jeho sekta přežila ještě několik set let po jeho smrti.

4) 25. dubna 970: Počtáři ze západoevropského království Lotharingie věřili, že v bibli našli důkazy, podle nichž konjunkce jistých svátků předpovídá přesný den konce světa. Byli ovšem jen jedním z širokého počtu kultů, které se vynořily před koncem prvního tisíciletí, a panický strach z nového letopočtu přetrval ještě zhruba 30 let po roce 1000, protože se mnozí obávali, že by konec světa mohl nastat tisíc let po ukřižování Krista, nikoli po jeho narození.

5) 1284: Papež Inocent III. na tento rok předpověděl druhý příchod Krista. Svou předpověď založil na datu vzniku muslimské víry a k němu připočetl 666 let, což je často citované číslo ze Zjevení Janova, kde se v 18/13 píše: „Tuť jest moudrost. Kdo má rozum, sečtiž počet té šelmy. Nebo jest počet člověka, a jestiž počet ten šest set šedesáta a šest.“

6) Botticelliho obraz *Mystické narození* (1501): Na toto dílo, které je vystavené v londýnské National Gallery, Botticelli připojil řecký nápis, v němž počátek 16. století označil za předapokalyptického období strastí a očekávaný druhý příchod Krista měl podle něj nastat někdy kolem roku 1504.

7) 1. února 1524: Na 20.000 lidí zpanikařených předpovědí skupiny londýnských astrologů opustilo domy a uteklo na vyvýšená prostranství v očekávání druhé velké potopy, která měla začít na Temži. Únor 1524 astrologie zjevně přitahoval - v roce 1499 vypočetli němečtí astrologové Johannes Stöffler a Jakob Pflaum zničující potopu na konec února 1524.

8) 1648: Po důkladném studiu kabaly turecký rabín Sabbatai Zevi (jiné přepisy ho uvádějí jako Shabbetai Tzvi) předpověděl, že v roce 1648 se na zem zázračně vrátí mesiáš a jeho jméno bude - Sabbatai Zevi.

9) 1666: Tento rok byl apokalyptickými předpověďmi doslova nabitý. S datem obsahujícím číslo všeobecně uznávané jako označení satana, kdy navíc v Anglii zuřilo dlouhé období moru, zřejmě nepřekvapí, kolik lidí věřilo, že velký požár Londýna je zvěstováním posledních dní.

10) 1794: Charles Wesley, zakladatel metodismu, věřil, že konec světa přijde do konce roku.

11) 25. prosince 1814: V Devonu tvrdila samozvaná věšt-kyně Joanna Southcottová, že je těhotná a čeká nového Ježíše Krista, kterého porodí přesně na vánoce 1814. To, že byla panna a bylo jí hodně přes 60 let, jí v její víře nijak neomezovalo. Správně nicméně předpověděla, že se jí v onen významný den stane něco zásadního - zemřela. Navzdory tomuto rozčarování dál existoval početný kult jejích přívrženců, kteří do roku 1927 čekali s otevřením

zapečetěné truhličky, v níž údajně nechala zásadní poselství. Když byla truhlička za přítomnosti biskupa z Granthamu otevřena, našel se v ní loterijní tiket.

12) 1836: Bez ohledu na mylný odhad svého bratra předpovídal vůdce metodistů John Wesley, že konec všech časů začne v roce 1836, kdy se zjeví Velká šelma, Bestie či Antikrist.

13) 7. srpna 1847: Vůdce malého, všeobecně zapomenutého německého náboženského kultu harmonistů, „otec“ George Rapp, byl přesvědčen, že se Ježíš Kristus vrátí dříve, než on sám zemře. Jeho víra byla podle dochovaných svědectví neotřesitelná do posledního okamžiku.

14) 1874: Pamětihodný tím, že jde o první rok v dlouhé řadě dat, která coby konec světa předpověděli Svědci Jehovovi.

15) 1881: Další apokalypsa předpokládaná nejen Svědky Jehovovými, ale také pyramidology, kteří využili specifickou geometrii Velké pyramidy, aby z ní s pomocí numerologie extrapolovali různé světové události. Matka Shiptonová, uznávaná anglická vědma, údajně také prokovala: „Svět na konci bude stát osmnáct set a jednaosmdesát.“

16) 18. května 1910: Přestože kolem Země už několikrát proletěla a zkázu nepřinesla, v roce 1910 se měl návrat Halleyovy komety stát zkázou pro lidstvo, údajně kvůli jedovatým plynům, které táhne ve svém ohonu. Toto byl patrně první případ apokalyptické paniky založený spíše na vědecké než náboženské dezinformaci. Zajímavé ovšem je, že americký spisovatel Mark Twain, který se narodil v roce 1835, kdy kolem Země rovněž proletěla Halleyova kometa, správně předpověděl, že s návratem komety jeho život skončí; zemřel 21. dubna 1910.

17) 17. prosince 1919: Meteorolog Albert Porta tvrdil, že vzácná konjunkce planet vytvoří silný gravitační nebo magnetický proud, který k Zemi přitáhne sluneční záři a ta zapálí atmosféru. Část důvěřivců údajně raději spáchala sebevraždu, než aby riskovala, že uhoří. Další případ mylné vědecké interpretace.

18) 1967: Pro apokalyptiky velmi plodný rok. Zakladatel sekty Chrám lidu Jim Jones, hlava celosvětově rozšířené Církve sjednocení reverend Moon i George van Tassel, s nímž údajně navázali kontakt mimozemšťané - ti všichni předpověděli, že tento rok bude posledním pro celé lidstvo.

19) 29. dubna 1980: Leland Jensen, vůdce odpadlické skupiny od víry Bahá'í, oznámil, že v tento den dojde k jadernému střetu mezi supervelmocemi, což povede ke smrti milionů lidí. Ve skutečnosti byly roky 1979 až 1983 k podobnému scénáři poměrně blízko a několikrát se střetu podařilo zabránit jen o vlas.

20) 10. března 1982: V téměř doslova zopakovaném, mylném proroctví z roku 1919 varovala „populárně-vědecká“ kniha s názvem *Jupiterův efekt*, že postavení planet způsobí zemětřesení nebo sluneční požár nebo oboje. Ve skutečnosti jediným pozorovatelným důsledkem konjunkce planet byly v některých místech vyšší přílivové vlny - průměrně o 0,04 milimetru.

21) 29. dubna 1987: Leland Jensen nachystal další „zaručený termín“ konce světa - tentokrát mělo jít

o střet Země se starou dobrou Halleyovou kometou. 22) 1988: Další horečka předpovědi konce světa, na které měl značný vliv knižní bestseller Pozdě, velká planeta Země (1970) autorů Hala Lindseye a C. C. Carlsona, v níž interpretují pasáž z evangelia podle Matouše. Ta naznačuje, že návrat Krista bude následovat 40 let po vzniku státu Izrael. Izrael vznikl v roce 1948, knihy se celosvětově prodalo 35 milionů kusů.

23) 28. září 1992: Excentrický kazatel „Rockin“ Rollen Stewart, který odstartoval šílenství s držení plakátů s napsanými citáty z Bible, si byl jistý, že tento den nastane konec světa. Místo toho jej ale čím dál tím šílenější nábožensky motivovaná kampaň, v jejímž rámci například házel smradlavé bombičky do kostelů, přivedla do vězení.

24) březen až květen 1997: Rok Hale-Boppovy komety přinesl celou záplavu teorií o konci světa; všechny založené na chybném pozorování amatérského astronoma Chucka Shrameka. Jeho tvrzení, že ve stínu komety letí objekt podobný kouli s prstencem, si našlo cestu na tehdy ještě mladý internet a odstartovalo celosvětový poprask. Sluneční soustava navíc měla projít do záhadné oblasti vesmíru známé jako fotonový pás. Tyto dvě kombinované zvěsti vzal coby signál kult Nebeská brána v Kalifornii, jehož 39 členů spáchalo v březnu 1997 hromadnou sebevraždu.

25) 31. března 1998, 12:01 severoamerického času: Jedna z nejpřesnějších předpovědí druhého příchodu Krista. Chon Ming-čchen, vůdce tchajwanského kultu Pravá

cesta, prohlásil, že přesně v tento čas Bůh oznámí svůj bezprostřední návrat na všech amerických televizních přijímačích. Když se jeho předpověď nenaplnila, měl Chon dost slušnosti, aby se za ni omluvil a nabídl, aby ho za chybu ukřižovali. Tolik to ale zase nikdo neprožíval.

26) 1999: Po celý rok 1998 a 1999 následovala jedna předpověď o konci světa za druhou. Nostradamus si pro Armageddon vybral červenec a ve stejnou dobu vypukla také panika, že se na Zemi zřítí sonda Cassini a rozlije kolem sebe radioaktivní palivo

27) 2000: Nikdo menší, než fyzik Isaac Newton, věřil, že právě rok 2000 bude koncem světa předpověděným v Knize Zjevení a apokalypse svatého Jana.

28) 12. února 2006: Clinton Ortiz na svých webových stránkách napsal, že britský princ William, kterého považuje za Antikrista, tento den nastoupí k moci. Citoval také jeho matku, princeznu Dianu, která údajně řekla: „Věřím, že William znovu vybuduje Camelot a bude jeho Merlinem. Společně vrátíme kavalírství, nádheru a slávu dvora krále Artuše.“

29) 13. dubna 2007, pátek: Nejmenovaný sázkař vsadil deset liber v kurzu 10.000 ku jedné, že svět v tento den skončí. Jak by chtěl pak vyinkasovat případnou výhru, se nespřáhl.

30) 21. března 2008: Tento den jako konec světa označila křesťanská sekta Svědci páně na svých internetových stránkách. Z omylu je usvědčuje i skutečnost, že jejich web stále běží.

ALBÍNI JSOU V TANZANII OBĚTÍ RITUÁLNÍCH VRAŽD

Mwanza (Tanzanie) (www.ceskenoviny.cz, 28.7.) - Severem Tanzanie, zejména v okolí Viktoriina jezera, se šíří vlna násilí, namířená proti albínům. Za poslední rok jich zde bylo brutálním způsobem zavražděno nejméně 26. Zatím poslední oběť našli policisté minulý týden, uvedl server BBC.

V Tanzanii stojí údajně za zabíjením těchto lidí, narozených bez obvyklého kožního pigmentu, místní šamani, kteří míchají z krve a končetin albínů „zázračné“ lektvary. Poslední oběti uřizli útočníci pravé chodidlo a přirození. Elixír pak samozvaní léčitelé nabízejí lidem s tím, že po jeho vypití zbohatnou.

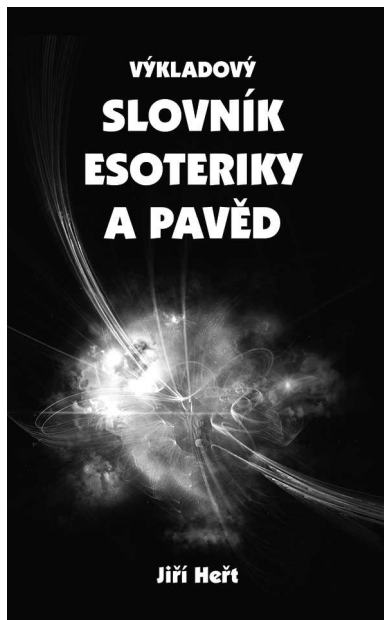
Častými klienty šamanů bývají i někteří policisté, a proto šetření těchto vražd a souzení viníků často končí bezvýsledně, nebo se dlouho odkládá. Místní policejní sbory však tato tvrzení odmítají a po vražích se prý snaží pátrat společně se zdejší komunitou.

Prezident republiky Jakaya Mrisho Kikwete nařídil začátkem letošního roku hromadné zátahy na viníky těchto vražd za rituálními účely. Od března tak bylo v zemi zatčeno 173 šamanů. Úřady však neprozradily, co se s nimi nakonec stalo.

V Tanzanii s téměř 40 miliony obyvatel žije odhadem až 173.000 albínů a všichni mají teď strach o své životy. Pozůstalí po zavražděných musí navíc často pohřbívat mrtvolu svých blízkých doma, aby zabránili dalším amputacím jejich končetin.

Apokalyptičtí jezdcí od Albrechta Dürera. Konec světa je stále v nedohlednu, i když byl už neschetněkrát předpovězen.

VÝKLADOVÝ SLOVNÍK ESOTERIKY A PAVĚD

Jiřího Heřta právě vychází

Lidé mají potřebu víry, rituálů a zázraků. Naplňují ji náboženství včetně sekt, některé expanzivní politické ideologie a také pestrý svět esoteriky, okultismu a pavěd. Ten sice operuje slovy duchovno a láska, ale je orientován na trh a zisk. Aby byl úspěšný, neobejde se bez víry svých klientů a zákazníků, je pro něj výhodné vytvářet představu, že je alternativou *pravdy o světě*.

Média, včetně knih se sice zábavné a pro leckoho vzrušující esoterické oblasti věnují, ale její věcná analýza je vzácná. Tuto mezeru se pokouší zaplnit výkladový slovník, který chce objektivně popsat a osvětlit podstatu a terminologii všech hlavních disciplín okultního, esoterického světa.

Autor Výkladového slovníku esoteriky a pavěd prof. MUDr. Jiří Heřt se tomuto fenoménu věnuje dlouho, zevrubně a s racionálním vhladem. Jeho cílem bylo popsat termíny z oblasti okultismu a pseudověd tak, jak je chápou a vysvětlují jejich zastánci, propagátoři a provozovatelé a doplnit tyto informace kritickým pohledem, který se opírá o logické myšlení, přírodní zákony, vědecké poznatky i názory dalších kritiků. Slovník obsahuje 230 hesel týkajících se (mnohdy jen takzvaných) záhad, zázraků, mimozemšťanů, senzibilů, proutkařů, věštců, ast-

rologie, alternativní medicíny, kryptozoologie a mnoha dalších podobných témat.

Autorova erudice, návyk věnovat se zkoumaným oblastem zevrubně a s nasazením osloví čtenáře, kterého zajímá souboj racionality a iracionality, slovník je ale především seriózním, praktickým pomocníkem při orientaci v jedné zajímavé oblasti.

Vydalo nakladatelství Věra Nosková. Pevná vazba, lamino potah, formát A5, 264 stran

Slovník lze objednat na lano@centrum.cz za výhodnou cenu 160,- Kč včetně poštovného a balného.

Vážení členové,

dovolujeme si Vás upozornit, že na plenární schůzi Českého klubu skeptiků Sisyfos byla jednomyslně odhlasována změna ve výši členských příspěvků. Minimální výše běžného členského příspěvku se zvyšuje na 300 Kč na rok, důchodcům zůstává v dosavadní výši 200 Kč a členům starším sedmdesáti pěti let se snižuje na 100 Kč za rok.

I nadále budete dostávat s prvním číslem zpravodaje složenku a výpis Vašich plateb za posledních pět let. Pokud některý člen klubu nebude platit členské příspěvky déle než tři roky, bude podle rozhodnutí plenární schůze jeho členství ukončeno.

Přednášky cyklu Věda kontra iracionalita

Konají se tradičně ve třetí středu v budově Akademie věd v Praze 1, Národní třída 3, a to v místnosti 206 od 17ti hod. Po přednáškách následuje diskuse.

17. 12. Symposium skeptiků v Grenoblu - doc. RNDr. Luděk Pekárek, DrSc.

Nové hity v alternativní medicíně. Detoxikační a ortomolekulární medicína - prof. MUDr. Jiří Heřt, DrSc.

21.1. Přírodní katastrofy z kritického pohledu

- prof. Ing. Miroslav Kutílek, DrSc.

Konspirační teorie - Bc. Leoš Kyša

Cyklus přednášek dále pokračuje (třetí středy): 18.2., 18.3., 15.4., 20.5.

Sborník

VĚDA KONTRA IRACIONALITA 4

vydalo nakladatelství

Věra Nosková

Pokud jej neseženete v knihkupectví, můžete si jej objednat na e-mailové adrese lano@centrum.cz

⌘ Zpravodaj SISYFOS – neperiodický bulletin občanského sdružení SISYFOS – Českého klubu skeptiků, člena evropského sdružení ECSO (European Council of Skeptical Organisations) a světového sdružení CSI (Committee for Skeptical Inquiry). Zapsán do evidence periodického tisku MKČR pod číslem MKČR E 11208. Kontaktní adresa Českého klubu skeptiků SISYFOS:

⌘ Věra Nosková, U studánky 18, Praha 7, 170 00
e-mail: lano@centrum.cz

⌘ Běžný účet u České spořitelny, Praha 2, číslo 9161329, kód banky 0800.

⌘ Adresa na internetu: <http://www.sisyfos.cz>

⌘ Zpravodaj Sisyfos, číslo 4/2008 – vyšlo v prosinci 2008.

⌘ Editor Leoš Kyša. Redakční rada: Čeněk Zlatník, Lenka Příbylová, Věra Nosková, Zdeněk Jonák.

⌘ Grafická úprava: Jiří Nosek, www.jirinosek.eu

⌘ Tiskárna VS Praha- Pankrác, www.sweb.cz/vstisk/

⌘ Příspěvky do Zpravodaje SISYFOS pošlete na adresu:

⌘ Leoš Kyša, Šlikova 54, Praha 6, 160 00. Lze je též zaslat i s diakritikou na e-mail: Leos.Kysa@seznam.cz